

Молода Україна

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ МОЛОДІ

РІК ВИДАННЯ XXXVIII

ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ — 1988 — JULY-AUGUST

Ч. 377

© M. SCHURKA 88

ISSN 0026-9042

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

в Канаді:

B. Yaremchenko,
28 Frontenac Rd.
London, Ontario

Gregory Hawryluk
18 Meadowbrook Ave.
St. Catharines, Ont., L2M 7H1

Ihor J. Lysyk
885 Beaufort Ct.
Oshawa, Ont. L1G 7J7

T. Boyko
2582 Cornwall Dr.
Pentincton, B.C. Y2A 6X3

В США:

Iw. Ivahnenko
72 Feather Bed In.
Hopewell, N.J. 08525

Leonid Jemetz
2941 Amboy Road
Warners, N.Y. 13164

W. Ponomarenko
5802 Vandalia Ave. S. W.
Cleveland, Ohio, 44144

У Зах. Німеччині:

Mychajlo Ihnatenko
2 Hamburg — Wandsbek
Lesserstr. — 225
West Germany

В Англії:

A. Bondarenko
78 Kensington Park Rd.
London W. 11, — England

В Австралії:

T. Myronenko
P. O. Box 302
Parramatta, N. S. W.
Australia 2150

МОЛОДА УКРАЇНА

MOLODA UKRAINA

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді

Голова ЦК: **М. МОРОЗ**

Редагує Колегія:

Л. Ліщина — редактор,
С. Голубенко, Ю. Криволап,
В. Родак, А. Лисий,
О. Пошиваник, Л. Павлюк.

О. Харченко, В. Корець

Адміністратор Зіна Корець
Тел. (416) 763-3422

A Ukrainian Monthly Magazine
Published by the Central Committee
of the Ukrainian Canadian Youth
Association — ODUM

In USA — Association of American
Youth of Ukrainian Descent.

President: M. Moroz

159 Berry Rd. #4
Toronto Ont M8Y 1W4

Це число підготувала Валентина Родак.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

Річна передплата

У США, у Канаді і в Україні 20.00 доларів
Ціна одного примірника: 2.00 дол.

В Австралії 13.50 дол. (австрал.)
Ціна одного примірника: 1.60 дол.

В Англії і Німеччині 14.50 дол. (америк.)
Ціна одного примірника: 1.65 дол.

В усіх інших країнах Європи 13.50 (америк.)
Ціна одного примірника: 1.35

В усіх країнах Південної Америки 12.00 дол. (америк.)
Ціна одного примірника: 1.00 дол. (америк.)

Зазначене число після прізвища передплатника означає останнє число журналу, за яке заплачено передплату.

За зміну адреси просимо прислати поштові значки або інтернаціональні купони (International coupon) на суму 65 канадських центів.

Редакція не приймає матеріалів без підпису автора і застерігає за собою право скорочувати статті і правити мову, рукописів не повертає.

Статті підписані прізвищем або ініціалами автора не завжди відповідають поглядам редакції.

За зміст і мову оголошень редакція не відповідає.

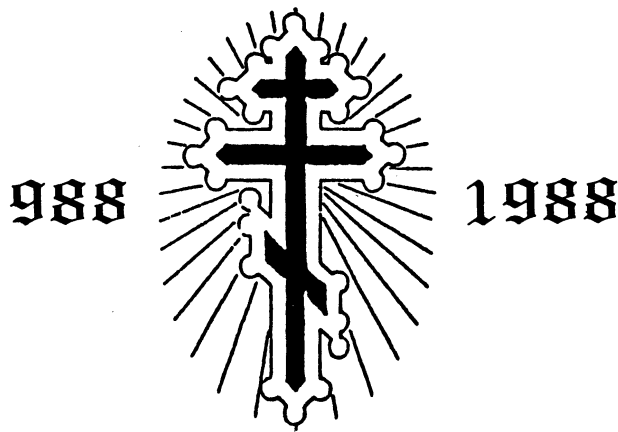
Листування з редакцією та адміністрацією просимо слати:

MOLODA UKRAINA

Box 40, Postal Station "M", Toronto, Ontario, Canada, M6S 4T2

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: Поезії — Митр. Іларіон, М. Щербак, В. Ворскло, П. Тичина, М. Вінграновський, П. Дорошко, Я. Славутич, М. Рильський, І. Омеляненко, С. Кузьменко. Митр. В. Липківський — Заведення Христової віри; Митр. Василій — Слово; Архипастирське послання; Е. Ільїна — В обороні правди; В. Гриша — Володимирова церква; Добр. А. Ференсів — Княгиня Ольга; С. Скларенко — Володимир; В. Родак — Українська православна катедральна громада; О. Харченко — З погляду тисячоліття; С. Гурко — Заповідь віків; С. Заброварний — Хрещення Київської Руси; М. Битинський — Візантійський стиль. Привіти. З літописних подій. Сторінка Юного ОДУМ-у.

ТИСЯЧА РОКІВ ПРАВОСЛАВІЯ В УКРАЇНІ

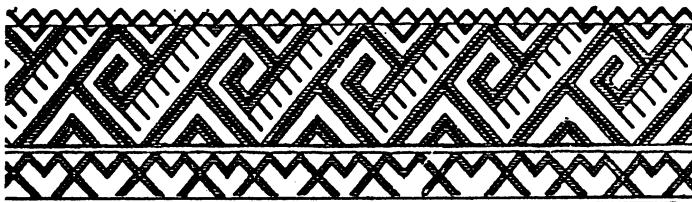
ДО СВ. ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО, ХРЕСТИТЕЛЯ УКРАЇНИ

Устань, о чесна голово, з гробу твого,
устань і прожени сон!
Ти не вмер, тільки спиш — до спільного
всіх пробудження.
Устань, ти не вмер, бо не годиться
вмерти тобі,
який увірував у Христа, що є життям
всього світу.
Прожени сон і піднеси очі, щоб побачити,
як Господь удостоїв тебе чести там і на землі.

...
Побач внуків твоїх і правнуків —
Як живуть,
Як їх береже Господь,
Як віри тримаються — за заповітом твоїм,
Як до святих церков ідуть,
Як Христа славлять,
Як поклоняються імені Його.
Подивися й на місто, що величчю сяє,
Подивися на церкви, що процвітають.
Подивися на християнство, що зростає,
Подивися на місто, що іконами
святими осяяне,
що блищить і тиміямом овіяне,
І хвалою та божественним співом озвучене —
І, побачивши це, возрадуйся
та звеселися,
І похвали доброго Бога,
що збудував усе це.

ТРОПАР СВ. ВОЛОДИМИРОВІ

Як купець євангельський, що шукає доброї перлини, був ти, славний Володимире, коли сидів на високому престолі матері городів наших, бережного Богом Києва, бо довідавшись через післанців про віру православну, ти знайшов дорогоцінну перлину, Христа, що тебе вибрав, як другого Павла і змив у святій купелі сліпоту твоєю душевну й тілесну, і весь нарід наш у православну віру охрестив. Тим то й святкуємо пам'ять твою ми, люди твої. Молися ж за спасіння вітчизни твоєї й безлічі побожних дітей її.

Митр. Іларіон
«Слово о законі і благодаті»,
1037-1050

Микола ЩЕРБАК

ПАМ'ЯТНИК СВ. ВОЛОДИМИРОВІ

Він стоїть, Великий Володимир,
На Горі високій над Дніпром!
З ним, із Князем, все пережили ми,
Сподівались, вірили й були ми
Під його покровом і хрестом.

Все пройшло: і гунни і монголи —
Пройде і північна орда...
Тільки він, наш охоронець волі,
Огляда лани широкополі,
Нашу землю рідну огляда.

Все згоріло і пішло із димом,
Все сплигло розбурханим Дніпром,
Тільки він, Великий Володимир,
Оживляє силу і надію
Животворним праведним хрестом!

Фото — В. Родак

УКРАЇНСЬКА АВТОКЕФАЛЬНА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА Й МИТРОПОЛИТ ВАСИЛЬ ЛІПКІВСЬКИЙ

(Історична довідка)

Революція 1917 року виявила, що всередині православного духовенства на Україні крилася жива національна течія, що тепер показала на поверхні громадського життя.

Як тільки було створено в Києві Центральну Раду, то представники українського духовенства заявили, що духовенство приєднується до Української Центральної Ради й таки зараз було організовано Українську Церковну Раду, завданням якої було скликання **ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ЦЕРКОВНОГО СОБОРУ** в цілі відродження Української Автокефальної Православної Церкви.

Собор був скликаний на 9 січня 1918 року, але большевицьке повстання припинило його.

На осінній Сесії Собору 12 листопада 1918 року український Уряд проголосив декларацію: *«В самостійній державі має бути самостійна Церква!»*, а 1-го січня 1919 року Уряд видав закон, яким проголосив Українську Православну Церкву автокефальною!

Міністром Віроісповідання був тоді проф. І. Огієнко, що пізніше був Митрополитом Української Православної Церкви в Канаді.

В жовтні 1921 року, в Києві було знову скликано Собор, і на тому Соборі переведено вибір 2-х єпископів старим християнським звичаєм — рукоположенням усіх учасників Собору, себто духовенства й мирян.

Два обрані єпископи висвятили інших єпископів, а між ними й о. Василя Липківського, що був підвищений до сану Митрополита. Так упорядкувалася Українська Автокефальна Православна Церква, появу якої український народ гаряче привітав.

В самих початках відродження Церква мала більше 2 тисяч парафій. Советська влада вбачала у відродженій Церкві свого ворога й негайно приступила до її ліквідації, починаючи від нищення єпископів і священства. В тому часі вивезено в незнане бл. пам. Митрополита Липківського, і він на Україну вже більше ніколи не вернувся... (загинув мученицькою смертю у Сибіру)

Ідея Української Автокефальної Православної Церкви на Україні мала в собі велику привабливаючу силу й глибоко впустила коріння в душі українського народу. Доказом цього є відновлення Української Православної Церкви в Канаді, що розбудовувалася на твердих основах Відродження Церкви на Україні!

(З програмки Всенароднього здвигу 18-го серпня 1985 р. Оселя „Київ“, Канада)

ЗАВЕДЕННЯ ХРИСТОВОЇ ВІРИ СЕРЕД НАШОГО НАРОДУ І ЗНАЧЕННЯ ЇЇ ДЛЯ НАШОГО НАРОДУ

(В день св. князя Володимира)

Сьогоднішній день є велике свято для нашої Української церкви, бо сьогодні, разом з пам'яттю великого князя Київського Володимира, ми святкуємо і хрещення Руси, а Руссю називались тоді українці. Світло Христової Віри в Україні засвічено було ще св. ап. Андрієм, який, як каже переказ, з благовістям Христової віри дійшов аж до гір, на яких заснувалось місто Київ, благословив ці гори і сказав, що на них засяє благодать Божа.

Але тяжкі умови життя наших прадідів на горах Київських, і взагалі в Україні, довго не давали загорітися цьому промінню повним світлом. І тоді, як і до останніх часів, Україна була тим місцем, де товклися різні народи, топтали її дітей, не давали їм змоги зміцнитися, дійти до пам'яті. Тільки аж літ через 800 українці спромоглися об'єднатися, утворити власне князівство, відбитися від ворогів і подбати про свою освіту. Предки наші з давніх-давен не вдовольнялись поганством і багато їх приймало християнську віру, але не було кому всенародно, так сказати, ввести їх в цю віру. Цю велику послугу — всенародне хрещення нашого народу — зробив йому св. вел. князь Київський Володимир в 988 році по Р. Хр.

Князь Володимир був з початку щирий поганин і на одній з Київських гір поставив величного ідола Перуна — бога грому. Але й він став замислюватися над темрявою поганства, зацікавився вірою християнською, і після довгих вагань і міркувань пішов у грецьке місто Корсунь, там прийняв хрещення від грецького єпископа на православну християнську віру і одружився з грецькою царівною. Після свого хрещення Володимир, повернувшись до Києва, привіз з собою грецького єпископа і священників та видав наказ, щоб на призначений ним день 988 року всі мешканці Києва, старі, молоді й діти, зібрались до Дніпра для хрещення.

Весь народ охоче виконав цей наказ. В призначений день усі прийшли до Дніпра й увійшли в нього з дітьми, — одні по шию, другі по груди; єпископ і священники грецькі, стоячи на березі, читали молитви хрещення і мирували тих, що виходили з води, а сам Володимир стояв на високій горі, звідкіля видно було всю урочистість хрещення, і щирою молитвою дякував милосердному Господу за цей величний день. В цей день, каже наш літописець, земля і небо веселились.

Дивно, що народ український майже без всякої боротьби, без всяких вагань, прийняв християнську віру, і коли скинено було з гори ідола Перуна і він

скотився у Дніпро та водою його понесло вниз, тільки невеликий гурток поган бігли за ним, плакали і голосили: видибай, боже!

Чому народ український так охоче охрестився і не виявив такої боротьби за свою поганську віру, яку ми бачимо в інших народів? Тому, безумовно, що народ наш за часів князя Володимира вже цілком був готовий до прийняття християнства, вже сам був переконаний в тому, що християнська віра лучша від поганської. Може й сам князь Володимир, іменно під впливом свого народу, і мусів прийняти християнство.

Один св. Отець сказав: «Душа людини по природі — християнська. Це найбільше хочеться сказати про душу українського народу. Він, як наче перебуваючи в темряві поганства, давно прагнув до світла Христового і тільки чекав на заклик до нього. А, прийнявши християнство, український народ зразу підніс своє християнське життя на високий ступінь розвитку. Про це свідчать ті величні храми, що почали будуватись в Києві і інших містах зараз після прийняття християнства, як св. Софія, Десятинна і інші церкви у Києві — розкішні і величні. Про це свідчить великий нахил нашого народу до побожного чернечого життя, — засновання Києво-Печерського та інших багатьох монастирів.

Серед українців піднялась велика охота до освіти, до книжної науки. Народ наш, правда, дуже благодушно поєднував і освітлював Христовим світлом і звичаї свого поганського життя; суворому погляду тодішнього грецького православ'я, пройнятого чернечим аскетизмом, це здавалось дуже прикритим, але, тримаючись ще з поганських часів складеного побуту, народ наш назавжди остався непохитний в православній вірі і при всіх тяжких обставинах життя ніколи їй не зраджував. Навіть, коли наш народ бачив, що його верхи, князі та вищі керівники відступають від заповітів Христа і навіть від православної віри, він тим більше, тим міцніше її тримався, і нею забезпечував своє життя підчас всяких тяжких обставин і пригод.

Світле, ясне небо розцвіту християнства над нашим народом скоро стали заволікати темні хмари. От повіяв вітер зі сходу і нагнав чорну хмару татарів, що на кілька сот літ затьмарила життя українців, багато повтікало з України від цієї навали, повтікали і князі її і митрополити далеко на північ, народ залишився сам, і тільки Христова віра, тільки православна церква, в якій він згуртувався,

помогла йому піднятися і поступово відновити своє рідне вільне життя...

От повіяв вітер з заходу, нагнав хмару польського панування, — майже всі князі і духовні керівники українського народу відійшли тоді до польської шляхти, до католицької віри, — народ залишився один, але непохитна його вірність православної вірі і тут спасла, дала йому силу відновити своє рідне життя.

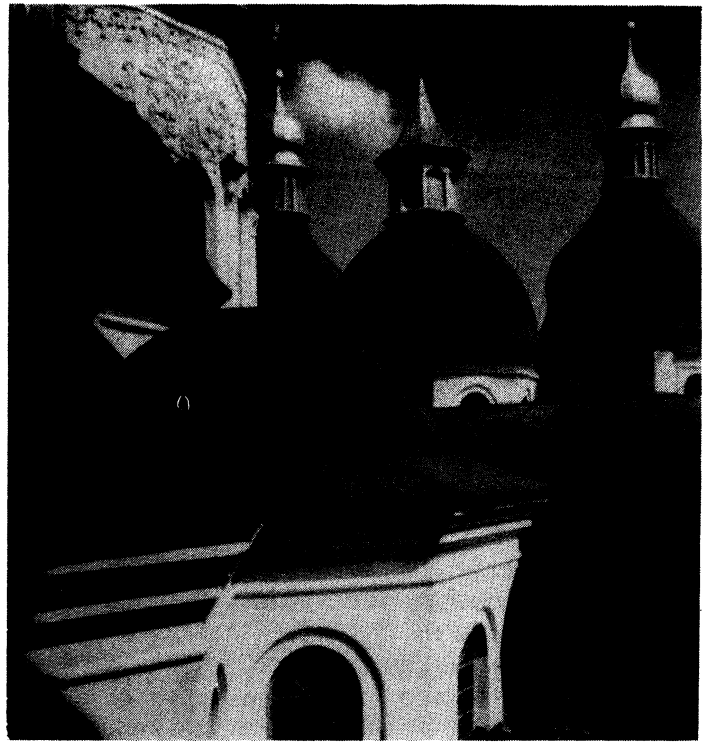
Повіяв нарешті вітер з півночі, — до останніх часів він своїм холодом виснажував нашу українську душу, навіть під гаслом православ'я, насипав на нас великі гори свого зросійщення. Але народ наш завжди дивився на свою православну віру, як на найбільш твердий ґрунт свого рідного життя, і цього народнього сумління не виснажив з душі нашого народу навіть трьохвіковий вітер з півночі!

Любі брати і сестри! Ми тепер відновляємо свою рідну вільну українську церкву, ми тепер відновляємо ту будівлю, яку на протязі минулого життя нашого народу кілька разів було вже знесено противними вітрами. Але ґрунт, але підвалина нашого рідного життя, нашої віри, яку закладено було ще за часів князя Володимира хрещенням нашого народу, остається твердим, непохитним, і поки цей ґрунт твердий, непохитний, ми віримо, що наш народ таки збудує на ньому такий будинок свого рідного, вільного життя, що хочби і «дощ пішов і розлилися ріки і повіяли вітри і налягли на той будинок, він уже не впаде» (Мат. 7, 25).

Браття! Тепер провадиться велике намагання вибити з під нашого життя і самий ґрунт, що його закладено за часів св. Володимира, викинути з життя нашого народу православну Христову віру і зробити його безвірним; вже молодь нашу виховують в цьому напрямку і вічні заповіді Христової віри хочуть замінити змінливими гаслами людської науки; замість твердого каменя підставляють під наш будинок дрібний пісок, — хочать, щоб наш народ був подібний до того нерозумного чоловіка, що будує свій будинок на піску, і «пішов дощ, і розлилися ріки, і повіяли вітри і ударили на будинок, і він упав, і руїна його була велика» (Мат. 7, 27).

Будемо ж тепер з'осібна зміцняти свій предковичний, непохитний ґрунт — нашу православну віру, нашу Українську Церкву, будемо, гуртуватись коло неї, щиро будувати її, щоб наше рідне життя не відійшло від світла Христового до темряви поганства і безвірства, а разом з тим і остаточної загибелі.

А ти, св. княже Володимире, що молився на горі Київській за наш народ підчас хрещення його, молися і тепер перед престолом Божим в цей тяжкий час його відродження, щоб зміцнилась душа тепер нашого народу Христовою вірою в своїй рідній церкві, (бо душа ж нашого народу по природі — християнська!) — Амінь!

Бані собору св. Софії в Києві

Віра ВОРСКЛО

*Хто сказав, що ми є мертві,
Що про нас не знає світ?
Наш народ, як мій безсмертний,
І незломний, як граніт.*

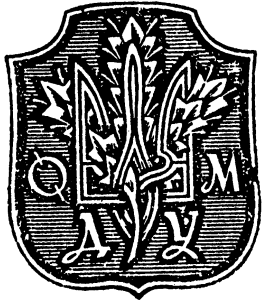
*Нас з історії не вирвать.
Київ наш, немов зоря,
І Дніпро не вкинуть в прірву,
І не вбити кобзаря.*

*І якщо одна людина
Є із нашої землі,
Значить, є ще Україна
І даремні тут жалі!*

*Нас з історії не стерти,
Нас мільйони йде у крок.
Ми пройшли крізь мури смерти,
І Шевченко наш пророк.*

(Із збірки „Листи без адреси“)

ЗУСТРІЧ ОДУМ-у США Й КАНАДИ

З УКРАЇНСЬКИМ ГРОМАДЯНСТВОМ

присвячена

1000 — ЛІТТЮ ХРИСТИЯНСТВА В УКРАЇНІ

відбудеться

від 2-го до 5-го вересня 1988 р.

на оселі ОДУМ-у „УКРАЇНА“ біля Лондону, Канада

ПРОГРАМА ЗУСТРІЧІ:

П'ЯТНИЦЯ 2-го вересня, 8-ма год. вечора:

Товариська вечірка молоді

Господар: філія ОДУМ-у в Лондоні, голова — А. Шевченко

СУБОТА 3-го вересня:

Міжфіліяльні спортивні змагання молоді і молодшого юнацтва від 10-ої години ранку; голф для старших і молодших.

Відповідальна за змагання філія ОДУМ-у в Лондоні

ІДЕОЛОГІЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

1-ша сесія: 1:30 — 2:45 год. пообід

2-га сесія: 3:00 — 4:15 год. пообід

О 6-ій годині вечора в залі оселі ОДУМ-у „УКРАЇНА“

БЕНКЕТ і ЗАБАВА

Доповідач — Віктор Ліщина, голова Головної Ради Коша ОДУМ-у Канади.
Господар бенкету — Тарас Родак, голова філії ОДУМ-у в Торонто.

НЕДІЛЯ 4-го вересня:

10:30 год. ранку: служба Божа

12-та год. дня: слово голови ЦК ОДУМ-у інж. М. Мороза.

Дефілада одумівської молоді. На службі Божій і на дефіляді присутність одумівців в одностроях обов'язкова.

12:30 год. дня: спільний одумівський обід.

2:30 год. дня: концерт одумівських гуртків самодіяльності.

Слово Андрія Шевченка — одумівського діяча з США.

З привітом виступлять отець Василь Романюк та його син Тарас, які недавно приїхали з України.

Відповідальна за концерт Оксана Метулинська, тел.: 519-471-1403

— ВЕСЕЛА ВАТРА —

ЗАКЛИКАЄМО УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО ДО МАСОВОЇ УЧАСТИ

КОМІТЕТ

Павло ТИЧИНА

ЗОЛОТИЙ ГОМІН

(Фрагмент)

Над Києвом — золотий гомін,
І голуби, і сонце!
Внизу —
Дніпро торкає струни...
Предки.
Предки встали з могил,
Пішли по місту.
Предки жертву сонцю приносять —
І того золотий гомін.
Ах той гомін!..
За ним не чути, що друг твій каже.
Від нього грози, пролітаючи над
містом, плачуть, —
Бо їх не помічають.
Гомін золотий!
Уночі,
Як Чумацький Шлях сріблясту куряву

простеле,

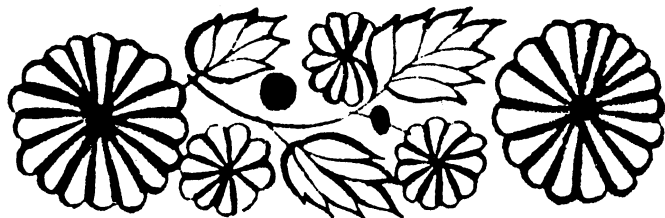
Розчини вікно, послухай.
Слухай:
Десь в небі пливуть ріки,
Потужні ріки дзвону Лаври і Софії!..
Човни золотії.
Із сивої-сивої Давнини причалюють,
Човни золотії.
...З хрестом,
Опромінений,
Ласкою Божою в серце зраний,
Виходить Андрій Первозванний.
Ступає на гори:
«Благословенні будьте, гори і ти,
ріко мутная!»

І засміялись гори,
Зазеленіли...
І ріка мутная сповнилася сонця
і блакиті —
Торкнула струни...
Уночі,
Як Чумацький Шлях сріблясту куряву
простеле,

Вийди на Дніпро!
...Над Сивоусим небесними ланами
Бог проходить,
Бог засіває.
Падають
Зерна
Кришталевої музики.
З глибин Вічності падають зерна
В душу.
І там, у храмі душі,
Над яким у недсяжній висоті
в'ються голуби-молитви,
Там, у повнозвучнім храмі,
Акордами розцвітають,
Натхненними, як очі предків!

Церква св. Андрія Первозванного збудована 1747-1753, Київ, архітект В. Растреллі.

СЛОВО МИТРОПОЛИТА ВАСИЛІЯ

ПЕРВОІЄРАРХА УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В КАНАДІ
І УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ (АВТОКЕФАЛЬНОЇ) В АВСТРАЛІЇ

До всіх вірних, до всіх українців та людей доброї волі, що сповнені духом радості з приводу 1000-ліття хрещення України

„З вірою і любов'ю в Господа Бога та вірністю до заповітів св. князя Володимира, ступаймо в друге тисячоліття історичного походу українського народу“.

Дорогі і боголюбиві учасники святкування, —

Христос посеред нас! Ось вже настав радісний час Великих Роковин. Сповнилося 1000-ліття хрещення України в святу Христову Православну Віру та покликання до життя Української Православної Церкви, тоді — Київської Митрополії, яку заснував князь Володимир 988 року.

Князь Володимир, прийнявши віру православну із православної Візантії, сам охрестився і ввесь український народ охрестив в Таїнстві Св. Хрещення в Дніпрових водах біля Києва, де залунали радісні слова пісні:

„Усі ті, що в Христа охрестилися, у Христа зодягнулися, алилуя!“

Ця історична й духовна подія була актом Божого Промислу. Цим Божественним актом наш народ отримав християнську душу, а город Київ навіки прославився, як центр Української Православної Церкви.

Одягнувшись у Христа і в Його спасаючу Науку, український народ розпочав свій історичний похід дорогою православного християнства.

У цьому довгому тисячолітньому, і не раз важкому, поході нашим предкам приходилось переживати радісні і сумні події. І рідна Церква, як добра мати, раділа й сумувала з своїми духовними дітьми, ніколи не лишаючи їх на поталу ворогові. А в часах спокійних творила високу українську культуру, якою збагачувала й сусідні народи.

У час сповнення 1000-ліття, наша свята Церква кличе нас на величне Торжество, яке відбудеться в Торонто, Оаквил і Гамілтоні, — 12, 13 і 14 серпня 1988 року. Спроможність бути живим учасником цього весвітнього українського святкування, треба сприймати, як ласку Божу, як найбільший привілей, бо це неповторна подія.

Отже, приходьмо і святкуймо радісно і торжественно! Виявім Господеві, як достойно ми любимо Його і свого ближнього. Покажімо нашу братську і християнську єдність. Чим більше нас буде на святкуванні, тим більше буде радість Господеві.

Святкувати — значить духово переживати, оновлюватися у вірі та спільно заманіфестувати свою любов до Бога, Церкви і нашого українського на-

роду способом молитви і щедрою жертвенністю, бо „віра без діл мертва“, — навчає апостол Яків.

З нагоди Великого Святкування звернімо увагу на оновлення нашої релігійної і національної ідентичності: хто ми, де наш духовий і національний корінь, та як зберегти себе, щоб ми далі виростили з правдивого кореня і перемагали противні сили чужих для нас центрів, які фальшують історію українського народу, а нас кривдять.

Святкувати — це сповнюватися свідомістю про нашу велику культурну спадщину, яку передали нам наші попередники — наші славні предки.

Святкування з такими думками, з таким ставленням і діями дадуть належну користь нам, особисто, та Церкві і нашому українському народові, зокрема.

Нехай це урочисте святкування пригадає нам, що ми є нащадки глибоко релігійного і високо культурного народу, що на протязі століть, — за наукою і під материнською опікою Української Православної Церкви, — розвинув високу культуру та дав багато святих до пантеону святих цілої Вселенської Православної Церкви, через те, — ми щасливі бути спадкоємцями таких великих та дорожочісних духовних скарбів.

Цього 1988-го Святого Року сповнилося 70-ліття Української Православної Церкви в Канаді, яке відзначаємо, беручи участь у весвітньому українському святкуванні в Торонто-Гамілтоні.

Зберігання і продовження дальшого історичного і духового походу Української Православної Церкви — це святе завдання наших майбутніх поколінь. Молодь завжди була, є і буде тим звеном, що в'язало покоління з поколінням і передавало в майбутнє дорожочісну спадщину свого народу.

Дорога молодь! Зростаєте у вірі до Господа Бога: молитвою, участю в святих Таїнствах та чеснотним моральним життям, щоб ви могли передати святу Церкву вашим дітям і внукам.

Збагачайте себе українською культурою, яку Українська Православна Церква творила протягом 1000-літньої історії. Пам'ятайте, що Українська Православна Церква, яка була покликана до життя св. Володимиром, останеться українською Церквою, коли її вірні будуть сповнені духом християнства й українства.

Дорогі і боголюбиві святкуючі брати і сестри! Любімо нашу святу Українську Православну Церкву і присвячуймо їй наше життя, бо це вона, як рідна мати, веде нас до Бога та зберігає нас як одну православну українську родину.

Свою святу Українську Православну Церкву любіть цілим серцем і всією душею, бо вона куплена кров'ю мучеників. Захищайте її від противних сил

з такою хоробрістю, з якою її захищало наше славне козацтво.

У час святкувань полиньмо думкою в Україну і духом любови поєднаймо з нашими братами і сестрами, і разом поклонімося славному городові Києву, де засяяла благодать Божа над нашими предками. Всі разом принесімо прохальну молитву до Всевишнього, щоб якнайскоріше настала в Україні воля, а з волею — щоб воскресла наша свята Українська Православна Церква.

Дорогі святкуючі! Відсвіжені, оновлені й скріплені святкуванням 1000-ліття охрещення України в святу Православну Віру, несім високо прапор святої Української Церкви!

З великою вірою і надією на Бога і вірністю заповітам св. Рівноапостольного князя Володимира (Василія), ступаймо в друге тисячоліття нашого релігійного і національного походу!

Христос посеред нас, і завжди з нами буде!

„Утверди, Боже, святу православну віру, православних християн повік віку“ (кінець Утрени).

МИТРОПОЛИТ ВАСИЛІЙ

„Вісник“ 1-15 липня 1988 р.
Вінніпег, Канада.

Микола ВІНГРАНОВСЬКИЙ

КИЄВУ

*На срібнім березі Дніпра,
Слов'янства золота столице,
Світанку мови і добра,
Вікно у світ стооке і столице,*

*Всі сто століть у скрути і жалі
Під небозвіддям згроженої днини
Ти водиш серцем нашим мужні кораблі
З вітрилами на щоглі України.*

*Духовна міро нації Дніпра,
Високий воїне з мозольними руками,
Та смерть стара, неправда та стара,
Що тихомудро жерла нас віками, —
Проклята, проклята, погине хай,*

згорить!

*Ми люди, ми не блазні, не лакузи.
І вільний дух, і вільних дум союзи,
І вільний світ у нашу кров кричить.*

“UKRAINA” VACATION RESORT INC.

“УКРАЇНА” ВІДПОЧИНКОВА ОСЕЛЯ

Board of Directors: P. O. Box 1716, Stn. “A”, London, Ont., Canada N6A 5H9

Resort: R. R. 1 (Gore Road), Dorchester, Ont., Canada N0L 1G0

Tel: (519) 659-2963

Completing the Picture...

Immigration
brings families
together again.

Hon. Barbara McDougall: "Each year thousands of immigrants are welcomed into Canada to join their families and begin new and better lives.

"The Government of Canada understands the strength and importance of family ties and is increasing opportunities for families to reunite in Canada.

"Family reunification is a basic part of Canada's immigration policy. That is why we have extended the Family Class."

For information or assistance, please contact your nearest Canada Immigration Centre.

Employment and
Immigration Canada
Barbara McDougall, Minister

Emploi et
Immigration Canada
Barbara McDougall, ministre

Canada
This is our home - O'Canada

АРХИПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ

СОБОРУ ЄПІСКОПІВ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ З НАГОДИ ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРИСТИЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ

*„Так нехай світить світло ваше перед людьми,
щоб бачили вони добрі діла ваші і прославили От-
ця, що на небесах“ (Мт. 5,16)*

(Скорочено)

Дорогі й улюблені!

Розпочинаємо Святий Ювілейний Рік подякою Всевишньому за незліченні світлі сторінки нашої національної і церковної історії. Про них треба пам'ятати, навчатися з них і з гордістю розповідати світові, не зраджуючись тим, що доля часто не була ласкава до українського народу та що й тепер, на порозі славного Тисячоліття, він перебуває у ворожій неволі. Перегортаючи сторінки нашої історії, згадуємо, вшановуємо і прославляємо наших визначних предків, діла яких особливо яскраво записані на цих сторінках:

- Святу княгиню Ольгу — першу володарку Київської Руси, яка пізнала єдиного істинного Бога і прийняла Христову Віру;

- Великого святого князя Володимира, могутнього державного керівника, який сам прийняв християнство і засвітив його світло над усім нашим народом.

- Князя Ярослава Мудрого, який завершив християнізацію великої Київської Держави і залишив нам у спадщину дорогоцінну перлину — святу Софію Київську;

- Митрополита Іларіона — першого українця на київському митрополичному престолі, великого ерудита і красномовця;

- Святих Антонія і Феодосія — основоположників чернечого подвижництва на Україні і засновників Києво-Печерського монастиря;

- Преподобного Нестора Літописця, який зафіксував на віки-вічні славетні події нашого минулого;

- Князя Константина Острозького — великого покровителя православної церкви, мецената культури і науки;

- Гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, якому українська православна церква завдячує відновлення своєї ієрархії після розколу українського народу Берестейською унією;

- Преподобного Іова, ігумена і чудотворця Почаївського-побожного аскета, невтомного оборонця православної віри перед унією;

- Великого митрополита Петра Могили, який підняв українську православну церкву на вершини духовного й організаційного розвитку, автора визнаного всією православною церквою „Православного ісповідання віри“, засновника Києво-Могилянської Академії;

- Гетьмана Івана Мазепу — щедрого мецената Церкви, будівничого величних храмів „козацького барокко“, борця за незалежність українського народу;

- Запорізьких козаків — безстрашних лицарів, оборонців, рідної землі і святої віри православної;

- Митрополита Василя Липківського — апостола відродження Української Автокефальної Православної Церкви, її первоієрарха і мученика за віру;

- Митрополита Полікарпа, який очолив нове відродження УАПЦ в буремні роки Другої світової війни; першоієрарха Церкви, переємниці тисячолітньої Київської митрополії, яка донині є носієм українського православ'я в країнах вільного світу.

Згадуючи з пошаною і вдячністю цих визначних синів українського народу, згадаймо і про всіх інших ієрахів, священників, ченців і черниць, які протягом десяти століть віддано сіяли зерно Христової Віри на нашій землі і за її межами. Згадаймо і про мільйони простих трудівників, вірних дітей православної церкви з поколінь, які проходили перед нами; про ті безіменні мільйони, що чесно працювали, творили народню культуру, будували храми, молились, виховували дітей, передавали їм любов до віри і Церкви, високу мораль, солов'їну українську мову. Це їм, великому народові нашому, ми завдячуємо своє життя і багату спадщину, якою з повною підставою ми можемо і повинні бути гордимися.

+ **Мстислав**
Митрополит

+ **Константин**
Архієпископ

+ **Анатолій**
Архієпископ
+ **Анатолій**
Єпископ

+ **Володимир**
Архієпископ

14-го серпня 1987 Р. Б.

Оселя св. Андрія Первозванного
С. Бавнд Брук, Н. Дж., ЗСА

ГИМН УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ

Наша Віра Свята Православна,
Віковічна душа України,
Всі віки вона святістю славна,
Від Христа йде до нині без зміни.

Наша Церква Свята Православна,
Україні культуру створила,
Вона матінка рідна та славна,
Наша гордість велична та сила.

Митрополит Іларіон

3 ЛІТОПISУ ЮВІЛЕЙНИХ ПОДІЙ

1000 літ тому...

РОКУ 988 «пішов Володимир з військом на Корсунь, місто грецьке, і замкнулися корсунці за високими стінами. І став князь на тій стороні міста, де пристань, на відстані одного перельоту стріли. І билися корсунці завзято. Володимир же взяв місто в облогу. Люди за стінами стали знемагати, і тоді сказав їм Володимир: — якщо не здастесь, то буду стояти хоч три літа. Вони ж не послухали його. Тоді Володимир, підготувавши своє військо, звелів робити земляний наступ до городських стін. Руські воїни нагортали вал. А корсунці, підкопавши свою городську стіну, потроху вибирали насипану землю, носили її до себе і висипали посеред міста. Військо Володимира насипало ще і ще, і Володимир стояв. І от один корсунець, іменем Анастас, пустив стрілу до руського князя, так написавши на ній: «колодязі за тобою зі сходу, із них вода тече по трубах у місто. Перекопай труби і перейми воду». Володимир же, почувши про те, глянув на небо і промовив: — якщо збудеться все — хрещусь! І одразу наказав копати поперек труб і от — перейняв воду. Люди знеслилися від спраги і здалися. Володимир вступив у місто з дружиною своєю. І послав до грецьких царів сказати: — ось я взяв ваше славне місто. Чув я, що маєте сестру на виданні. Якщо не віддаєте за мене заміж, то зроблю вашій столиці те саме, що і цьому місту зробив. І, почувши те, опечалились царі і послали йому таку відповідь: — не личить християнок видавати за язичників. Якщо хрестись, то і сестру нашу візьмеш, і з нами одновірцем будеш. Коли ж не захочеш цього зробити, то не зможемо видати її за тебе. Володимир сказав посланцям від царів: — скажіть вашим царям так: я хрещусь, бо ще до того уподобав закон ваш, і люба мені ваша віра і богослужіння, про яке розповідали мені послані нами мужі... Раді були царі, почувши те, і передали Володимирові так: хрестись, і тоді пошлемо свою сестру до тебе. Відповів же Володимир: — прийдіть з сестрою вашою і тоді хрестіть мене. І стали царі просити сестру свою Анну, говорячи їй: — іди за Володимира. Може ти порятуєш грецьку землю від страшної війни. Бачиш, скільки зла зробила грекам Русь? Тепер же, якщо ти не підеш, то зроблять і нам те саме, що в Корсуні. Вона ж не хотіла йти, одмовлялася: — як у полон іду, краще б мені вмерти тут. І ледве примусили її царі. Вона сіла в корабель, з плачем попрощалась з рідними своїми й попливла через море. Коли ж прибула в Корсунь, вийшли їй назустріч корсунці з поклоном, привели її в місто і посадили в палаті. А тут саме розхворівся Володимир очима й нічого не бачив. Тужив сильно і не знав, що робити. І послала йому цариця сказати такі слова: — якщо хочеш позбутися тієї хвороби, то хрестись швидше. І звелів

князь хрестити себе. Єпископ же корсунський з попами царициними, оголосивши про те, хрестили Володимира. І коли поклав єпископ на нього руку, в ту ж мить прозрів Володимир. Побачивши те, багато хто з дружинників хрестився того ж дня услід за своїм князем. Потім привели Анну, щоб справити шлюбний обряд. Водю і Духом хрестили Володимира в церкві святого Василя, а стоїть та церква у Корсуні посеред міста, де збираються корсунці на торг. Палата ж Володимира стоїть скраю церкви і до наших днів, а царицина палата — за олтарем. Ті ж хто не знають правди, кажуть, що хрестився Володимир у Києві, а інші говорять — у Василеві, а ще інші — й по-іншому скажуть. Після того взяв Володимир царицю і Анастаса, і попів корсунських; узяв і посудини церковні, і грецькі ікони. Поставив церкву в Корсуні на тій горі, яку насипали під час облоги посеред міста; та церква стоїть і донині. Відпливаючи, взяв він двох мідних ідолів і чотирьох мідних коней, які й досі стоять у Києві за Десятинною церквою і про які нетямущі люди думають, що вони зроблені з мармуру. Корсунь же Володимир віддав грекам як віно за царицю Анну, а сам повернувся в Київ. Коли ж він прийшов у Київ, то звелів повалити ідолів — одних порубати, а інших спалити. Перуна ж наказав прив'язати коневі до хвоста і волочити його з гори крутим Боричевим узвозом до річки Почайни. І поставив дванадцять дружинників, щоб вони били Перуна палицями. Робилось це не тому, що дерево що-небудь почуває, а для наруги над бісом, який облещував людей у подобі цій, щоб він тепер дістав покару від людей. Велик Ти, Господи, і чудні діла Твої! Вчора ще був шанований, а сьогодні зганьблений! Коли тягли Перуна до Почайни, оплакували його невірні люди, всі ті, хто не був хрещений. І, притягнувши до берега, кинули його у Дніпро. Володимир же послав людей і сказав їм: — якщо пристане десь до берега, то відіпхніть його. А коли промине пороги, тоді тільки облиште його. Вони ж виконали все, що було їм зведено. Коли пустили Перуна і проминув він пороги, викинуло його вітром на мілину, і від того прозвалося те місце Перунова мілина, і назва ця й досі живе в народі. Потім послав Володимир по всьому місту сказати: — якщо не прийде хто завтра на річку — хай то багатий, чи бідний, чи нужденний, чи раб — буде мені ворогом. Почувши про те, пішли люди з гомоном до Дніпра, радіючи й кажучи: — якби не було це добрим, то не перейняли б того князі й бояри. Наступного дня вийшов з попами корсунськими на Дніпро, і зібралося там люду сила-силенна. Забрели у воду, і стояли

(Продовження на стор. 36)

**Канадський уряд вітає українців
із 1000-річчям хрещення Руси-України**

Петро ДОРОШКО

КИЇВ

*Він похвали собі не просить,
Минуле є, майбутнє є.
Над часом сміливо підносить
Чоло увінчане своє.*

*Не раз руйнований, згорілий.
Цвісти лишається, не тліть,
Зміцнілий і помолоділий
Стає на грань тисячоліть.*

*І літописними листами
До нас звертається живий.
Своя краса, своя постава,
Свій голос і характер свій.
Це вам, сучасники й нащадки,
Все вам належить, не комусь...*

*Твої джерела і початки
У ньому, Україно-Русь!*

PRIME MINISTER

PREMIER MINISTRE

I am delighted to extend my warmest greetings and sincere best wishes to Canadians of Ukrainian descent as you celebrate the Millennium of Ukrainian Christianity.

This anniversary commemorates an important event in Ukrainian history and is celebrated by Ukrainians around the world. For a thousand years, Christianity has provided Ukrainians with ideals and values that have strengthened through periods of strife and unrest.

This celebration honours the people of Ukraine and I am delighted to join with you in celebration of this important event.

Ottawa

1988

Brian Mulroney

Deputy Prime Minister

Vice-premier ministre

On behalf of the Government of Canada and the Prime Minister, I am honoured to join with you in inaugurating the celebration in Canada of the Millennium of Christianity in Ukraine.

In 988 St. Volodymyr the Great, the ruler of Kiev, adopted the Christian faith as the religion of his state by baptizing his people in the waters of the Dnieper River.

The acceptance of Christianity profoundly altered the entire further course of Ukrainian history, significantly determining the development of Ukrainian culture in all of its manifestations and giving rise to a wealth of spiritual and social values. The struggle of the Ukrainian Orthodox and Catholic Churches, along with Ukrainian Protestant denominations to preserve their faith has been a symbol to Ukrainians across the world to maintain their own rich historical and religious legacy.

In particular, Canadians of Ukrainian heritage have contributed significantly to the spiritual and material well-being of Canada while remaining cognizant of their rich thousand-year-old spiritual and cultural heritage.

I, therefore, sign this message in recognition of the Millennium of Christianity in Ukraine. In doing so, I extend best wishes for the solemn observance and festive celebration of this Millennium Year.

Ottawa

1988

Don Mazankowsky

**Дзвіниця собору св. Софії
в Києві.**

Урочисте проголошення ювілею 1000-річчя хрещення Руси-України

Яр СЛАВУТИЧ

СЛАВЕНЬ ХРИСТОВІ

Офіційне відкриття святкувань 1000-річчя хрещення Руси-України відбулося 22 січня 1988 р. в приміщеннях Оттавського парламенту, учасниками якого були митрополит Максим (УКЦ) і митрополит Василій (УПЦ) та представники громадських організацій, посли, сенатори і місцева громада.

Програму проголошення відкрив президент Комітету Українців Канади д-р Д. Ціпівник, а митрополити провели молитви. Митр. Максим у порозумінні з митр. Васи́лієм, передав присутнім і українському народові благословення від обох Церков, а митр. Василій, у митрополичій мантиї з жезлом і в білому клобуку провів молитву з проханням за кращу долю українському народові.

Учасників святкувань привітав посадик Оттави дост. Джім Дурель.

Акт проголошення святкувань перевів заступник прем'єр-міністра дост. Дон Мазанковський. Він привітав громаду особисто і прочитав грамоту Прем'єр-міністра Браєна Малруні та вручив її д-рові Д. Ціпівникові, а проклямацію підписав поруч Прем'єр-міністра Браєна Малруні.

Після цього відбулася пресова конференція, а в кімнаті «Курелек» — загальне прийняття. Конференцію перевів федеральний посол Андрій Вітер при участі митрополитів Максима та Васи́лія, д-ра Д. Ціпівника і д-ра Б. Боцюркова.

„Батьківщина“, лютий 1988 р.

Слався навіки, слово Христа!
Йде над землею пісня свята.

Русь-Україна, людьми не мала,
Тисячу років із нею жила.

Слався навіки, слово Христа!
Нас окриляє сила свята.

Сяйво могутнє з'явила блакить —
Благо й свободу народам вістить.

Слався навіки, слово Христа!
Правда предвічна — віра свята.

1983

Емілія ІЛЬІНА

В ОБОРОНІ ПРАВДИ

Передруковуємо у скороченні відкритий лист Емілії Ільїної до А. Сахарова, Ю. Орлова і А. Солженіцина.

Декілька років підряд на сторінках закордонної російської преси весь час появляються заголовки як „Тисячоріччя хрещення Росії“, „Тисячоріччя хрещення російського народу“, „Тисячоріччя хрещення Руси“. Зараз такі заголовки друкуються і в советських друкарнях на замовлення московської патріархії.

Створюються комітети святкування Тисячоріччя хрещення Руси із поважних росіян-князів, професорів і священників. Випущено вже медалі „Тисячоріччя хрещення“ — золоті та срібні.

А ось питання: тисячоріччя хрещення якої Руси? На чому, на якій історичній основі спирається ця ювілейна кампанія? Чи знаходиться в цих претенсіях хоч якийнебудь натяк на правду та історичну істину?

Слово „Русь“ стосовно до Росії уживається у високопарному зв'язку з іронічним відтінком. Докумен-

тально-історично слово „Русь“ належить Україні. Україна в середньовіччі називалася Київською Руссю чи просто Руссю. Тоді не тільки ще не було Росії — від часу прийняття Петром I імператорського титулу так почала називатися наша батьківщина — але за існування Київської Руси також ще не було Московії. Кажуть, що існувало сільце Москва на березі ріки Москви. Існували Псков і Новгород і, очевидно, інші міста-держави, не такі блискучі, як Київська Русь, але „я не хотів би мати другу історію, крім історії наших предків, що їх дав нам Бог“. Не існувала ні Новгородська, ні Псковська, ні Суздальська, ні Володимирська Русь. Була Русь Київська та Галицька.

Київська Русь була давньою квітучою державою, перлиною середньовічної Європи. В нашій російській історії такого блиску не було, однак ми мало знаємо про нашу російську історію до XIV століття. Процвітаючий середньовічний Київ був сусідом міст наших предків. Назви тих міст нам відомі, але, як у тих містах жили наші предки — що ми знаємо про це? Нічого не знаємо і знати, очевидно, не хочемо. До XIV століття ми користуємося не історією

російського народу, а історією України, історією Київської Руси.

Кажуть, що у нас спільне коріння, спільна історія, спільна культура. Ні, у нас тільки спільне нещастя. Спільними були Рюриковичі, що воювали за князювання в престольному Києві, а то просто зводили чернігівське військо з новгородським. Спільним був Петро Великий, що застелив фінські болота російськими та українськими костями. Спільним був Микола II, що посилав росіян та українців помирати на сопках Манджурії. Багато такого було спільного і довго приходиться це перелічувати. Були спільними Ленін-Сталін, Хрущов та Брежнев. А історію кожний з наших народів має свою, як і свою мову, свою граматику, літературу, свої звичаї, фолклор та культуру. Не можна порівняти „бар'яну“ з гопаком або „Енеїду“ з „Евгенієм Онегіном“, Євгена Сверстюка з Белінським чи Померанцем, або кимнебудь іншим у світі і про ніяку спільність говорити не приходиться. Слов'янська сім'я є більшою, то чому ми не говоримо про спільність між росіянами та болгарами, чехами та поляками. Може тому, що вони далеко і російська потуга не була б в силі до них дотягнутися. Сталін добивався, але не встиг завершити почате діло.

Професори-славісти, спеціалісти з російської історії, не знають, що своє тисячоріччя Росія відмітила в минулому столітті, а саме 1862 року. З цього приводу відомий Мікешін створив свій монумент „Тисячоріччя Росії“, поставлений в Новгороді 120 років тому. Це у СССР знає кожний п'ятикласник.

Український нарід в 1988 році святкує 1000-річчя свого хрещення. А ми, росіяни, при чому? Ми не маємо терпеливості чекати ще 200 літ — медалі Тисячоліття готові. Нам хочеться вже посвячувати? Ні! Тут замішана більша колонізаторська політика.

Зверніть увагу: на Заході справою 1000-річчя хрещення російського народу займаються російські патріоти, білоемігранти-неповерненці, одним словом, антикомуністи. Але й в СССР за вказівками ЦК КПСС (там, як усім відомо, без вказівок нічого не зробити) ведеться та сама кампанія — дивовижна однастайність комуністів і антикомуністів. Чому воно так? Не так давно в нікому, крім ближчим сусідам, невідомому маленькому баварському місті Тутцінґ

уже було відсвятковано 1000-річчя хрещення російського народу. Сюди приїхало із самого СССР шість єпископів, сьомий Філарет, екзарх для України, а з ним 30 наукових робітників з Москви і Києва. А скільки охорони й інформаторів? А що це коштувало советському бюджетові, советському народові? Але, очевидно, справа варта заходів. Це торжество проходило з рамен Євангелицької академії в Тутцінґу і ректор Академії удостоївся ордена Серґея Радонежського. Ось що виявилось — в атеїстичній державі засновано орден св. Серґея Радонежського. В Тутцінґу советські архієпископи розговорилися, а в СССР вони мовчать, ні слова на захист свого стада, я не кажу вже про правозахисників. Вірні сидять у психотюрмах і концтаборах, де їх мучать. І хоч би один екзарх-митрополит заступився? А Христос сказав: хворому треба лікаря. Чи не з корогвами проводжала російська православна советська Церква советську армію в Афганістан убивати наших афганських братів? І не даремно Горбачов послав цю роту в цивільному та в рясах до

Тутцінґу. Очевидно, під завісою 1000-річчя хрещення російського народу ЦК КПСС задумав організувати чергову пастку для наївного західного світу.

Мало у нас, росіян, національної вини? Афганістан, Польща, Кавказ, Середня Азія, Прибалтика, Сибір, де вимирає корінне населення (чи не з нашої вини?), німці Поволжя, кримські татари, месхи, Чечня, справа Бейліса, погроми, державний споконвічний антисемітизм, штучний голод 1933 року в Україні. Правда, Україна з її тристалітнім рабством покищо не включена в список нашої національної вини. Все це творили не ми, а царські сатрапи або більшовики-сталіністи, а ми благородно, з почуття самоохорони стояли скраю та мовчали. А ось тепер росіянами твориться чергове історичне зло, подається світові фальшивий історичний російський ювілей, що в світлі історичної правди належить українському народові, поневоленому та національно пограбованому впродовж 300 років. А тепер ми мовчимо з яких міркувань?

„Українські Вісті“
10.01.1988 № 2(2781)

УКРАЇНСЬКИЙ БРАТСЬКИЙ СОЮЗ

**БРАТСЬКА ЗАПОМОГОВО — ОБЕЗПЕЧЕНЕВА ОРГАНІЗАЦІЯ
В АМЕРИЦІ І КАНАДІ**

**що нараховує понад 24 тисячі членів і понад \$12,500.000.00
членського майна.**

Український Братський Союз має добірні найновішого типу поліси забезпечення на дожиття і на посмертне для старших і дітей членів. Помагає бідним, хворим і нездібним до праці членам. Помагає своєму українському народові морально і матеріально в його стремлінні визволитися з чужого поневолення і здобути самостійну, соборну, демократичну Україну. Помагає матеріально освітньо-культурним, видавничим, церковним та спортивним справам. Помагає матеріально незаможним, здібним в науці, українським студентам у вищих школах. Видає свій демократичного напрямку часопис-тижневик „Народня Воля“ українською і англійською мовами та англomовний журнал для молоді „Форум“. Для вигоди своїх членів і всіх українців провадить літню вакаційну оселю „Верховина“ з мальовничим розкішним парком, модерно устаткованими кімнатами, купанням у власному природньому озері та купальному басейні, спортом і культурною розвагою в Кетскільських Горах в Глен Спей, Н. Й.

Головний осідок УБСоюзу:

440 WYOMING AVENUE, SCRANTON, PA., U.S.A.

Телефони: 342-0937 або 347-5649

Information About Free Trade

Find out what you need to know

Check the boxes for pamphlets or studies you require

ISSUE PAMPHLETS*

*Includes pamphlet on the Agreement and your province or region.

☐ SPECIFIC SECTORS

Includes pamphlets on Agriculture, the Automotive Industry, Energy, The Fishing Industry, Forestry Products and Investment.

☐ GENERAL

Includes pamphlets on Consumer Interests, The Agreement, Canadian Women, Culture, Key Benefits, Solving Disputes and Tariffs.

IN-DEPTH STUDIES

- ☐ Agriculture
- ☐ Consumers
- ☐ Economic Assessment
- ☐ Energy
- ☐ Fisheries
- ☐ Forest Products
- ☐ Industry
- ☐ Minerals and Metals
- ☐ Services
- ☐ Synopsis of Agreement
- ☐ Women

(Please Print)

Name: _____

Address: _____

City, Town or P.O. _____

Prov.: _____

Postal Code: _____

Mail coupon to: External Affairs, DMTN, Ottawa, Ontario K1A 0G2
You can also call toll-free: 1-800-387-0660 (English) 1-800-387-0679 (French)

Hon. John C. Crosbie, Minister For International Trade
L'honorable John C. Crosbie, ministre du Commerce extérieur

External Affairs
Canada

Affaires extérieures
Canada

Canada

ВОЛОДИМИРОВА ЦЕРКВА

Тепер, коли ми святкуємо знаменну дату 1000-ліття хрищення Київської Русі у християнську віру, ми часто згадуємо князя Володимира Великого.

Коли ми говоримо про великого князя і його славні діла, наші думки ніби самікладаються у кілька знайомих нам ще зі шкільної лавки фраз: „Після хрищення Русі князь Володимир побудував у Києві церкву Пресвятої Богородиці. На неї він призначив одну десятину всіх своїх прибутків. Тому ця церква була відома також як „Десятинна“. У 1240 році її зруйнували татари“.

Але чи ці короткі речення справді вичерпують усе, що ми знаємо про Десятинну церкву, будова якої нерозривно зв'язана з упорядкуванням релігійного життя наших далеких предків?

Цю статтю слід вважати спробою розглянути доступні нам факти і підсумувати їх так, щоб дістати краплю уяву про цей витвір великого князя, що дав нашим пращурам справжню віру, в якій ми, їхні нащадки, живемо ось уже тисячу років.

Використані тут відомості, базовані головним чином на матеріялах попередніх дослідників нашої старовини й православної церкви, у більшості своїй походять ще з минулого століття. Такі праці цінні тим, що у них немає матеріялістичної чи якоїсь іншої ідеології, що, на жаль, зробилася неодмінною, так би мовити, зобов'язуючою частиною праць на цю тему, написаних у останніх двох третинах нашого століття.

Згадаймо, що, як і для більшості всіх інших подій X-го століття, наші літописи були важливим, і часом єдиним, джерелом інформації для пізніших істориків і теологів.

Погляньмо, як розвивалися події у Києві за князя Володимира. Церкви в цьому місті існували ще за поганських часів. Так літопис згадує про церкву св. Іллі вже в 945 році. Проте тодішні храми, дерев'яні, рубані, були цілком скромні. Вони не могли похвалитися ні своїми розмірами, ні архітектурою. Найголовніше ж те, що в перших християнських церквах на Русі ще не було внормованого релігійного життя. Служба в таких храмах мала характер скорше випадковий або приватний, розрахований на вузьке коло віруючих, переважно варягів.

Великий князь Володимир київський був людиною неабиякого державного розуму. Він керувався логічними міркуваннями, що для швидшого поширення нової віри його підданцям потрібний був конкретний символ, який наочно нагадував би киянам, що вони тепер християни. Цей символ також демонстрував би кожному, хто міг би ще мати сумніви, усю велич християнського Бога.

Тому незабаром після хрищення України-Руси князь подбав про будівництво храму, який своїми розмірами й пишнотою промовляв би до всіх і задовольняв би зростаючі релігійні потреби неофітів.

З цією метою року 991 великий князь заклав церкву, якої ще не бачили кияни. Для нового храму, до речі першої мурованої церкви в Київській Русі, було вибрано спеціальне місце з багатим символічним значенням. У дев'ятому й на початку десятого століття тут був дохристиянський некрополь — місце поховання видатних поганських небіжчиків. Пізніше на цьому місці був двір княжого дружинника, варяга Федора, що вже прийняв християнство. За відмову віддати свого сина Івана в офіру поганським богам, розлютовані кияни вбили обидвох у 983 році. Таким чином це місце було освячене кров'ю перших християнських мучеників у Києві.

Будувати цю церкву були запрошені грецькі майстри з Візантії, якщо не з самого Царгороду, то, можливо, що з візантійських колоній: Херсонесу чи Закавказзя. Для допоміжних робіт були притягнені місцеві сили, що працювали під наглядом будівничих, фахівців у церковній архітектурі.

Між найстарішими джерелами немає узгодження щодо точної дати закладення цієї церкви. Лаврентійський літопис, приміром, а також „Житіє св. Володимира“ невідомого автора, називають 989 рік. Іпатіївський літопис, чернець Яків, як і пізніший Густинський літопис, вважають рік 991 датою початку праці над цим храмом. Никонівський літопис говорить навіть про 993 рік. Найбільше вірогідною датою був мабуть 991 рік тому, що чернець, Яків хронологічно стояв найближче до Володимирових часів і писав про те, що сталося за свіжої ще людської пам'яті. Літописи ж писалися значно пізніше. Малоімовірний також і 989 рік, бо така монументальна споруда, якою мала б бути нова церква, вимагала великої підготовчої роботи, приготування матеріялів й часу на те, щоб спеціально викликані майстри прибули з Візантії.

Храм був закінчений 996 року — отже на його будівництво пішло біля шести літ. Повернувшись з Ваилькова до Києва на день Успіння Богородиці (15 серпня ст. ст.), князь Володимир відсвяткував завершення будівництва нової церкви великим бенкетом, що тривав 8 днів. Можливо, що Успіння св. Богородиці — це храмове свято Десятинної церкви, а це, звичайно, означає, що храм був освячений в ім'я Успіння Пресвятої Богородиці. Таким чином „... князь сотворив кам'яну церкву святої Богородиці, прикрасивши її сріблом і золотом,“ як каже літописець. Починаючи з XIII ст., днем освя-

чення цього храму вважають 12 травня за старим стилем.

Ще раніше, готуючись до хрищення свого народу, великий князь подбав про духово-релігійні потреби новонавернених на християнську віру русичів. З цією метою він вивіз усі необхідні для церковних відправ речі з завойованого ним грецького Корсуня (Херсонесу Кримського). Літописець, розповідаючи про здобуття цього міста, каже: „Володимир же після цього взяв царицю й Настаса й попів корсунських, з мощами святого Климента й Фіва, його учня, узяв посуд церковний, ікони на благословіння собі.“ На жаль, літопис не згадує назв ікон чи їхніх художніх якостей. Ця інформація Початкового літопису була пізніше поширена. У XII столітті до числа предметів вивезених Володимиром до Києва додали ще й дияконів, хрести й священні книги. Як завжди в подібних випадках, на протязі віків оповідання літописців зазнавали змін, прикрас і додатків.

Та Володимир Великий вивіз з візантійських колоній не тільки прикраси для храму й предмети потрібні для богослужб. Він подбав про те, щоб у новозбудованому храмі було досить кваліфікованого духовництва. Для цього князь заангажував досвідчених священнослужителів. А тому, що новий храм не був звичайною церквою, а скорше собором, тут, як це і личило соборові, богослужби відправляло вище духовництво. Та й штат цього духовництва, порівняючи з іншими церквами, де служили так звані „парафіяльні“ священники, був особливо великий. Згідно з літописами, першими священнослужителями церкви Успіння Богородиці були греки: „... доручив її Настасові Корсунянину й приставив косунських попів служити у ній...“. Символічним настоятелем храму вважався митрополит „Леонт“. Найголовнішим серед усіх священників („ключарем“) великий князь призначив мабуть того ж протоієрея Анастаса Корсунянина. Князь Володимир був задоволений новим храмом і охоче молився в ньому.

Літописи зберегли його шанобливу й зворушливу молитву, в якій він прохає Бога мати новозбудовану церкву у своїй опіці й відпускати гріхи кожному, хто в ній молитиметься.

Яка ж пізніша історія цього храму?

Після освячення церкви, у якій, за свідченням літописця, були покладені мощі св. Климента Римського та його учня Фіва, вона зробилася місцем поховання мощей руських святих.

Сюди Володимир Великий переніс останки блаженної княгині Ольги. Чернець Яків свідчить, що мощі її знаходилися в цьому храмі в невеличкій кам'яній труні. У труні було зроблене віконце, що саме відчинялося для тих, хто приходив з великою вірою, і вони могли бачити нетлінне тіло блаженної Ольги. Для тих же, хто приходив без віри, віконце не відчинялося. Незабаром (у 1011 році) тут поклали тіло Володимирової дружини Анни, а згодом і труну самого засновника храму великого князя Володимира Святославича. Ця подія, що ста-

МОЛИТВА КНЯЗЯ ВОЛОДИМИРА В НОВОЗБУДОВАНІЙ ЦЕРКВІ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ (ДЕСЯТИННІЙ).

Господи, Ісусе Христе, Боже!

Поглянь з небес, і побач, і прийди у виноградник свій, у якому Ти насадив десницею Твоею цих нових людей. І навернув еси серця їхні до зрозуміння, щоб вони пізнали Тебе, істинного Бога.

Опікуйся цією Твоею церквою, що створив недостойний раб Твій во ім'я тії, що народила Тебе Матері й непорочної Богородиці. Якщо ж хтось помолиться у цій церкві, почув, молитву його, Господи, і відпусти йому гріхи його заради молитви Пречистої Богородиці.

лася 15 липня 1015 року знайшла відгомін у найширших колах тодішнього суспільства. Цікаво, що німецький єпископ Тітмар Мерзебурзький, згадуючи про Володимирову смерть, каже, що князь збудував церкву св. Климента. Звідси можна зробити припущення, що в соборі Успіння Богородиці міг бути притвор св. Климента. Тітмар також міг назвати собор іменем Климента тому, що тут зберігалися мощі цього святого.

Року 1044 Ярослав Мудрий переніс до цього храму останки його дядьків Ярополка й Олега Святославичів, які померли поганами. Через це при перенесенні їхні кістяки спочатку були освячені, а потім уже поховані за християнським звичаєм. У 1078 році тут був похований у мармуровому саркофазі великий князь Ізяслав Ярославич, а в році 1093 тут поховали його внука Ростислава Мстиславича. Усі ці княжі поховання відбувалися саме в цій церкві, хоч тоді вже була збудована св. Софія. У 1093 році цю церкву вперше назвали „Десятинною“. Про поховання Ростислава Мстиславича літопис каже: „... похований був 16 листопада в церкві святої Богородиці Десятинній“. Враховуючи ту пошану, яку виявляли до неї на протязі кількох поколінь київські князі, можна припускати, що Десятинна церква справді була першою соборною чи катедральною у Київській Русі у властивому розумінні цього слова.

За все своє 250-тилітнє існування Десятинна церква зазнала багато лиха. У 1017 році, скоро після смерті її засновника, вона була пошкоджена пожежею. Храм був відбудований сином Володимира Ярославом I і посвячений вдруге митрополитом Феотемптом у 1039 році. Не виключена мо-

жливість, що побудова Софійського храму і постійні напади печенігів не давали змоги зробити це скоріш. Року 1169 військо суздальського князя Андрія Боголюбського грабує і нищить Київ цілих два дні. Завойовники забирали з церков княжого міста книги, ікони й дзвони. Ця доля не минула й Десятинної церкви. У ній за традицією зберігалися дорогі одяги давніх київських князів. Князь Рюрик Ростиславич, грабуючи місто, у 1203 році забрав ці коштовні одяги й інші особисті речі, що колись належали володарям Київської Русі.

Під час Батиевої навали Десятинна церква була місцем останнього спротиву киян. Купка захисників міста на чолі з боярином Дмитром, мабуть, вражаючи цей храм важливішим чи міцнішим, ніж Софійський, викопала навколо нього рів, укріпила його й чинила тут відчайдушний опір. На південь від вівтарів Десятинної церкви при розкопах знайдено яму з сотнями кістяків, стріли, меч, залишений у розколеному черепі й великий срібний візантійський хрест. Від ваги величезної сили людей, що зібралася з своїм майном на хорах і від ударів татарських таранів стіни церкви завалилися, ховаючи людей у руїнах.

В одну мить перший у Київській Русі собор перестав існувати...

Що ж було потім?

Майже 400 років Десятинна церква лежала в руїнах. На початку XVII ст. на цих руїнах була тільки невеличка дерев'яна церковця під назвою „Миколи Десятинного“, у якій правив уніятський піп Пилип. За митрополита Петра Могили 1635 року почали розкопувати залишки стін і фундамент давньої споруди. В той час від церкви залишалися, мабуть, тільки південно-західня частина стін. Близько 1640 р. рештки мурів Десятинної церкви вкриті грецькими написами мали висоту якихось 5-6 футів (півтора — два метри). До цих залишків, вживаючи давній матеріал, добудували гранчастий вівтар, а з західного боку додали дерев'яний притвор. Таким чином тут виникла невеличка церковця з характерними для XVII ст. рисами, яка була докінчена вже після смерті митрополита Могили. У його духовному заповіті сказано: „На докінчення церкви, що зветься Десятинною, яку я почав відновлювати, щоб до кінця була відновлена, в моєї шкатули тисячу золотих призначаю і відписую“. Тому, що у відновленій Могилою церкві був образ святителя Миколи, її навіть у міських актових книгах звали „Миколаївською“.

Під час розкопів фундаменту давньої церкви, знайшли кам'яні саркофаги з рештками князя й княгині. Петро Могила визнав їх за св. Володимира й княгиню Анну. З Володимирового кістяка він узяв череп і руку, а решту поховав знову. Після окупування старого Києва московською залогою 1654 року, до Могилиної церкви були зроблені додатки на зразок російських, а також був надбудований другий ярус (поверх) з церквою святих Петра і Павла. Року 1758 під час ремонту тут були знайдені дві мармурові дошки від саркофагу. Тому

що тоді ще не було фахівців-археологів, а також через байдужість і недбальство робітників при ремонті було позбавлено багато грецьких літер.

У 1824-1826 роках з доручення митрополита Євгенія Болховітінова тут робилися нові археологічні розкопи. Знову був знайдений княжий саркофаг, який Петро Могила колись визнав за Володимира, а також поховання невідомої княгині з численними емальовими й золотими прикрасами. Підтримувана

КРЕДИТОВА СПІЛКА "СОЮЗ" — ПОВНІСТЮ ДО ВАШИХ ПОСЛУГ

Запрошуємо Вас познайомитись із нашими фінансовими послугами і вибрати одну з них яка буде найбільше вигідна Вам. Чекові конта, ощадничі конта, Р.Р. С.П., Р.Г.О.С.П. (на закуп першої хати), різні позики, грошові перекази, чеки для подорожуючих, і багато більше. Ваша Кредитова Спілка має великий вибір фінансових послуг щоб задоволити Вашу потребу. Розраховуйте на нас із повним довір'ям на позики із найнижчими відсотками і дорадчу обслугу. Ми є Кредитова Спілка "СОЮЗ" яка є повністю до Ваших послуг. Звертайтеся до нас за всіма Вашими фінансовими потребами.

2299 Bloor St. West
Toronto, Ontario M6S 1P1
Tel. 763-5575

406 Bathurst St.
Toronto, Ontario M5T 2S6
Tel. 363-3994

9:30 am-6:00 pm	Понеділок	12 noon-5:00 pm
9:30 am-6:00 pm	Вівторок	10:00 am-5:00 pm
9:30 am-6:00 pm	Середа	10:00 am-5:00 pm
9:30 am-8:00 pm	Четвер	10:00 am-5:00 pm
9:30 am-8:00 pm	П'ятниця	10:00 am-7:00 pm
9:00 am-3:00 pm	Субота	9:00 am-3:00 pm

підновленнями Могиліна церква достояла до 1828 року.

Нарешті в роках 1828-1842 коштом багатого жертводавця А. Анненкова тут була споруджена нова церква. Збудована за проектом архітектора Стасова в чисто російському стилі ця Десятинна церква (церква Різдва Богородиці з притворами кн. Володимира й св. Миколая) була меншого розміру, ніж оригінальна (29.4 м. х 29.4 м.). Рештки первісного фундаменту виступали з-під неї з півночі й сходу. Під час будування цієї церкви були знищені рештки стін прадавнього храму, й була піднята підлога, під якою залишилися колишні підлоги й саркофаги. Зовні в південну стіну були вбудовані без будь-якої системи 13 ще вцілілих грецьких літер з Володимирової Десятинної церкви.

У 1908-1914 роках тут робив розкопи археолог Мілеєв. Цінніші з знайдених речей ще тоді були відіслані до петербурзьких музеїв.

У 1934 році храм побудований на руїнах колишньої Десятинної церкви був знищений.

У наш час рештки оригінального оголеного фундаменту Десятинної церкви захищені від погоди металічними й скляними накриттями.

Що можна сказати про зовнішній вигляд цього Володимирового храму? Про те як виглядала ця церква в X столітті, здається, можна робити тільки припущення. На щастя, знайдені тут уламки будівельних матеріалів, її підлога й фундамент, а також деякі коментарі літописців дають нам змогу хоч приблизно реконструювати зовнішність оригінальної Десятинної церкви. Знайдені тут грецькі літери підтверджують припущення, що на фасаді цієї церкви надбрамне перекриття було прикрашене грецькими написами.

Плян церкви — це правильний квадрат, кожна сторона якого має довжину 33.6 метрів. Якщо включати її середню східну абсиду й паперть, довжина її досягає 50 метрів. За іншими даними розмір цілої площі старих фундаментів 33 х 46 метрів. І тут нас чекає несподіванка! Встановлено, що давня частина собору св. Софії мала розмір 33 х 30 метрів! Виявляється, що Десятинна церква перебільшувала площею молодший за неї на 40 років собор св. Софії принаймні в півтора рази.

Східна частина фундаменту завершується трьома півкруглими підмурівками. Середня з них — це місце, де мабуть був вівтар, північна була, можливо, місцем для престолу, а південна чи ліва — ризницею. Від обох частин — престолу й ризниці — два фундаменти йшли через цілу церкву до самої західної стіни. Усіх поздовжних фундаментів у Деся-

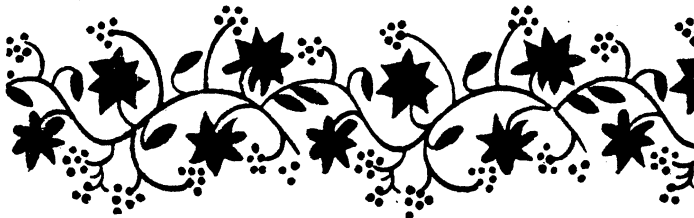
тинній церкві було шість. Крайні з них були основою для бічних зовнішніх стін храму. Інакше кажучи, церква ця мала 3 великі нави, 3 вівтарних півкружжя, а також великі бічні галерії. Все це разом становило 5 поздовжніх відділів. Чотири середні фундаменти колись несли на собі мармурові колони, про що свідчать знайдені між ними шматки карнизів з білого мармуру. Ці колони могли вживатися для підтримки бічних хорів (як у нинішньому Софійському соборі), а також для підтримки склепінь чи бань. Тому вони можливо стояли двома горизонтальними рядами — один над одним. Уламки яшми, знайдені при розкопах, вказують на те, що капітелі колон були зроблені саме з цього напів-дорогоцінного каменю. Можливо, що на внутрішніх фундаментах були побудовані й арки, що підтримували бічні хори. Західня частина хорів теж спиралася на колони. Упоперек церкви проходив ще один фундамент цілком незвичайної конструкції. В середині його був зроблений спеціальний дуже гладенький канал. Скорше всього його призначення було відводити геть підґрунтову воду й захищати підлогу від ушкоджень вологою.

Окрім грецьких написів, про які розповідав Боплан, на зовнішніх стінах церкви ймовірно були вмуровані й великі ніби виліплені розети, вкриті поливою. Зовнішні карнизи були зроблені з граніту, а деякі, місцями, з білого мармуру. Стіни мали й щонайменше 10 зовнішніх пілястрів, що прикрашали храм і робили його міцнішим. На рівні землі церква була обшита полірованим червоним гранітом. Самі стіни Десятинної церкви були звичайної для тих часів кладки: тонка квадратова цегла на товстій вапняній підмазці (так звана „плінта“) змішаній з дрібно потовченою цеглою. Товщина цих стін місцями доходила до 1.5 метрів.

Висота Десятинної церкви залишається невідомою, але, якщо розглянути пропорції 12 давніх київських церков, видно, що висота їх завжди була більша ніж ширина. У такому разі висота Володимирової церкви не була меншою, ніж 30 метрів. Невідома також кількість бань на оригінальному храмі. Деякі літописи згадують про 5, тоді як інші говорять про 15 і навіть 25 (!). Фахівці вважають, що у жодному разі ця церква не була однобанна, а принаймні п'ятибанна.

Літопис розповідає, що навколо Десятинної церкви були муровані будинки для вищого духовництва й співаків-хористів („деместників“). На майдані перед храмом великий князь поставив вивезені ним з Херсонесу дві статуї і бронзову квадригу (колісницю, у яку запряжено четверо коней).

Цілком можливо, що Софійський собор за планом і формою — це копія або повторення колишньої Десятинної церкви. У Тітмара Мерзебургського є згадка про те, що Десятинна церква перед побудовою Ярославом Софійського храму теж звалася Софією. Таке копіювання не дивує, адже ті, хто будував церкву для князя Ярослава, вже мали перед собою готовий зразок, що значно полегшувало їхню працю.

Залишки знайдені всередині Десятинної церкви дають нам певну уяву про її внутрішню структуру, колишню красу й пишноту. Її справжні прикраси, (а не приналежні для богослужб, необхідні в храмі речі) — це мозаїка підлог, мозаїка священних зображень стін і прикраси мармурових колон. Може тому, що вона найкраще збереглася, підлога Десятинної церкви була особливою знахідкою для археологів і дослідників давньої архітектури. Вона була викладена червоним шифером у вигляді восьмикутників з ромбами посередині. На думку знавців цей камінь походив з околиць Овруча на Волині. Але цілком вражаючою була підлога у вівтарі навколо престолу й перед вівтарем. Вона уявляла з себе мозаїку, складену з мармуру різного кольору, червоного граніту, яшми й скла. У бічних притворах — жертівнику й ризниці — підлога була викладена з особливих полив'яних плит на зразок кахель. Зрештою й відомі кахлі й цегла з зображенням на них тризуба теж походили з Десятинної церкви. Мозаїчна підлога, хоч і скидалась на сучасний паркет, але рисунок її не був просто комбінацією геометричних фігур: трикутників, ромбів і шостикутників. Він утворював цілі, часом дуже складні, картини. На стінах мозаїка була, мабуть, тільки у вівтарі. Решта ж храму була розмальована фресками, фрагменти яких показують високу художню досконалість. Приміром, око „яногола“ чи рука з вийнятою делікатними лініями свідчать про незвичайну красу прадавніх розписів.

Будова цього храму через мозаїчні підлоги, мармурові колони й мозаїку та розпис стін, мабуть, справді коштувала одну десятю князевих прибутків, особливо, якщо взяти до уваги кошт дорогих матеріалів, їхній довіз і платню грецьким майстрам-будівельникам. Можна собі уявити, як Десятинна церква вражала всіх своєю монументальністю, настрійовістю і багатством.

Окрім архітектурних залишків, при розкопках, що з перервами тривають і до наших часів, було знайдено багато цікавих речей. Серед них — хрестики, що розкриваються, розп'яття з усміхненим Ісусом й уламки різблених шиферних плит з рослинним орнаментом. Пальмове гілля на цих плитах свідчить про їхній зв'язок з Близьким Сходом. Крім цього тут були знайдені гривні, а ще у 1838 році тут були викопані два дзвони особливої форми. Один з них, вилитий з коринтської міді, цілий, за виключенням дужки для язика, вагою 40 кілограмів. Його розміри такі: висота 53 см разом з вухами, верхній діаметр 32 см., а нижній — 44.5 см. Другий дзвін, дуже подібного розміру — розбитий. Від нього збереглися тільки вуха й нижня частина.

Більшість знахідок з Десятинної церкви до 1928 року збереглися у бічному приміщенні церкви збудованій Анненковим, що свого часу привласнив золоті речі, знайдені при розкопках. Найцінніші знахідки, такі як скарб із золотих та срібних прикрас, серги, браслети, гривні, попали до Ермітажу в Ленінграді. Менш цінний, звичайний матеріал був

свого часу переданий до київського Історичного Музею імені Т. Шевченка. Деякі інші знахідки були перенесені до Софійського архітектурно-історичного музею.

Серед усіх київських храмів княжої доби Софійський собор відігравав головну роль. Та цей короткий огляд історії Десятинної церкви і її колишньої імпозантності викликає думку, що із знищенням цього храму в 1240 році Україна втратила архітектурний і духовий скарб, який можливо своїми розмірами, оздобленням і значенням набагато перевищував пізніший собор св. Софії.

Максим РИЛЬСЬКИЙ

НЕОПАЛИМА КУПИНА

*На всесвіт славен красою,
Страшний у сполах пожеж,
Невже лиш мукою святою
Ти у безсмертя увійдеш?*

*Колишне, в камені сповите,
Встає, мов хвилі у Дніпрі,
І бачать України діти,
Як Володимир на горі.*

*Крізь непроглядну ніч криваву,
Благословляючи народ,
Веде свій люд, свою державу
На ясні води від негод.*

*Дитя, розтоптане копитом
Несамовитого коня,
Встає, як судія над світом,
І двері правди відчиня.*

*На суд зійшлися гори й море,
Здрігнулись гнівом небеса —
І скосить, чорний людоморе,
Тебе смертельна коса.*

*Ще вітер хмари не розвіяв,
Ще гай від жалоців поник,
Та знов чоло підводить Київ.
Щоб не хилить чола повік.*

І. ОМЕЛЬЯНЕНКО

РОЗМОВА КНЯГИНИ ОЛЬГИ З КОНСТАНТИНОПОЛЬСЬКИМ ІМПЕРАТОРОМ.

Княгиня поверталася не морем —
В осінню пору морем не пройти,
Пішла вона в Болгарію крізь гори,
Через чужі, незвідані світи.

Нелегко на душі було княгині —
Відмовив їй у всьому Константин.
Княгиня знала, що Русі віднині
Стоять самій. Ромейський властелин

Багаті дари взяв собі від неї,
Взамін дав блюдо з образом Христа,
Усміхнений, очима фарисея
На Ольгу глянув. Знав, що неспроста

До нього їхала княгиня русів,
Не ради дарів в Греки прибула.
Ромейський імператор Ольгу змусив
Чекать до осені. Як буря загула

І Руське¹ море хвилями кипіло,
Княгиню звів Константин прийнять,
Поговорити, мов, про все те діло,
Ради якого їй так довго ждять

У монастирській келії прийшлося.
„До тебе я в любові прибула —
Сказала Ольга. — Хочу, щоб жилося
В миру з тобою. Плідно щоб цвіла

Між нашими народами довіку
Велика дружба“. Константин всміхнувся,
На Ольгу глянув поглядом безликим.

„Княгине, Богом нашим поклянусь —
У дружбі з Руссю ми живем іздавна
І у любові будем завжди жити“.

„Чому ж тоді в Дніпровських наших плавнях
Ромеїв військо пильно сторожить,

Куди пливуть купці з мого краю
І з ким торгують люди із Русі?“
„Це — вигадки. Про це не чув, не знаю...“

„А в нас про все це знають геть усі.
І знають, імператоре, про інші —
Про город твій, що звуть його Саркел.²
Русі повсюди робите ви гірше

І лживо речете, що мир не вмер
Між нашою та вашою землею.“
„Саркел, княгине Ельго³, то не наш,
Його поставив волею своєю

Каган хазарський. Нам він, як палаши,
Що путь купцям в краї чужі рубає,
А хто поставив: відаєм про це“.

Ромейський імператор слів шукає,
Червоне у гніву його лице.

„Якщо твій Царгород в любові
Із нами, хоче, як ти кажеш, жить,
В нас діти є. І їх єднанням кровним
Ми дружбу нашу можемо скріпити“.

„Елліни⁴ ви, язичники, княгине,
І син твій Святослав також еллін.
Чому, скажи мені, ще і понині
Не у Христовій вірі ходить він?

Років сплигло, нівроку, вже багато,
Сто літ пройшло, як патріарх Фотій
Митрополиту у хрестах палату
Поставив, Ельго, на землі твоїй.

Чому ще й дотепер ви всі погани?“
„Я — християнка! На моїй землі
Церкви Господні є і християни

В них Богу моляться. А щоб велів,
Що нам робить і як у Бога вірить
Землі чужої, ваш митрополит,
І щоб коритися чийсь емірам —

Нехай хазар це робить, або скит.
Ми не раби. Ніколи Русь рабою
Не буде спину гнуть чужим царям.
Свого народу і його спокою

Ніколи я нікому не віддам.
Якщо не син, то внук мій, Константине,
Примусить вас в миру із Руссю жити.
Самі ми справимо свої Хрестини —
На щастя й нас Господь благословить!“

¹ Руське — Чорне море.

² Саркел — місто збудоване ромеями на шляху, яким
їздили руські купці до Волги.

³ Ельга — Ольга.

⁴ Еллін — всіх нехристиян ромеї називали еллінами.

Княгиня Ольга

КНЯГИНЯ ОЛЬГА

Надзвичайна постать нашої історії, оповита переказами та легендами це — княгиня Ольга, що прийшла на київський престол у середині X століття. Небуденна її постать вирисовується на тлі бурхливих, кривавих подій з часів творення об'єднаної Київської держави та сильних духових хвилювань на переломі поганства та прийняття християнства в Русі-Україні.

Не маємо точних історичних даних про дитинство Ольги: де і коли вона народилась та хто її батьки. Можна тільки здогадуватись, що припало воно на кінець IX століття десь у Псковщині.

Переказ каже нам: що над бистрою річкою, на зелених левадах, оточених дрімучими лісами, Ольга, ще малою дівчинкою любила гратись зі своїми подружками. Одного разу вийшов з лісу старець, в довгій грецькій одежі. Дівчатка перелякані розбіглись, а Ольга відважно підійшла до старця, і виявилось, що він шукав нічлігу. Ольга запросила його і привела до хати своїх батьків. Переночувавши, вранці старець, прощаючись з господарями, поблагословив Ольгу, роблячи знак хреста над її головою, і сказав: „Якийсь голос мені каже, що тебе, дитино, чекає велика слава. Будеш княгиною! З очей твоїх бачу, що будеш мудра і добра“.

В 913 році на Київський престол приходять варяг, син Рюрика Новгородського — Ігор, який започаткував династію київських князів — Рюриковичів. Продовжував він політику свого дядька князя Олега Віщого: збирати слов'янські землі під одну владу київського князя. Сам Ігор надзвичайно войовничий, по-варязькому твердий і жорстокий, а при тому непосидячий. Окрім численних воєнних походів, любив він об'їздити розлогі землі своєї держави, полювати, приборкувати непокірні слов'янські роди чи племена і збирати з них велику данину. І так на ловах у пушах Псковщини треба було йому перебратись на другий берег річки. Був тут і перевіз, а на ньому перевізничкою дуже вродлива молоденька дівчина. Вона сподобалась князеві і при перевозі він почав жартувати з нею. Та перевізничка — а була це Ольга — так гостро і відважно йому відповіла, а при тому влучно і мудро, що Ігор набрав до неї пошани і згодом посватав її. Літописець про це пише коротко: ...“ і приведеша єму жені з Пскова, именем Ольгу.“

На цій підставі дехто хоче виводити рід Ольги від Срібних Болгар, бо в той час Псков, або Плесков, був столичним містом старого Болгару. Саме ім'я Ольга — скандинавського походження — Гельга. І тому можна радше висунути гіпотезу, що батьком Ольги міг бути приборканий, зубожілий слов'янський князь, вигнаний варягами з його маєтку і з підірваним здоров'ям, що дожидав віку

як перевізник в пуші Псковщини. Матір'ю Ольги могла бути норманка, що й назвала дочку Гельгою. Переказ каже, що „подруги дражнили Ольгу, звучи її своєю князівною.“ Тож не диво, що по батьках Ольга могла успадкувати здібності, що проявились у неї пізніше.

Князь Ігор любив і поважав свою вродливу княгиню. Він наділив її містом Вишгородом біля Києва і весь прибуток-данина з цього міста належала Ользі. Яке становище займала Ольга на київському дворі видно з того, що в посольствах, або в підписанні державних договорів, як в 944 р. з Візантією, виступав завжди посол чи представник Ольги.

Щасливе подружнє життя Ольги скінчилось трагічною смертю князя Ігоря 945 р. Синові її Святославі було тоді несповна 6 років. То ж в імені малолітнього престолонаслідника Ольга стає регенткою Київської держави.

В середині X століття панівною релігією в цілій Русі-Україні було поганство. У відносинах між людьми домінувала сила, часто брутальна, жорстока, з жадобою наживи. Все це призводило до грабунків та кривавих розправ. Загинув Ігор, збираючи з варязькою дружиною данину або „полюддя“ у деревлян. Деревляни не радо підкорялись Києву, а ще менше хотіли задовольняти варязьку жадобу наживи воєводи Свенелда. Ставши вдовою, Ольга вирішила за прийнятим звичаєм помстися за смерть свого мужа Ігоря. З Ольгою хотіли деревляни замиритись, а навіть одружити з нею свого князя Мала. Ольга вибрала пімсту. Присланих послів добре вгостила, напоїла і п'яних живцем закопати наказала. Пішовши походом на деревлян, вона підступом спалила Іскоростень, князя Мала взяла в неволю з його двома дітьми, а варягам дозволила брати данини скільки захочуть. Так криваво помстившись, Ольга приборкала деревлян раз назавжди. Для себе здобула подив, послух, велику пошану, а то і страх у своїх підданих.

Як знаємо з історії, ще починаючи від Аскольда і Дира, за Олега та Ігоря, по всіх містах і місцевостях розлогої Руси-України у великій більшості панували над слов'янським населенням варязькі князі „великі“, „світлі“, або їх родичі і свояки, чи просто наставлені воєводи — варягами. Бачимо це з прізвищ і підписів на договорах з Візантією з років 911 за Олега і 944 за Ігоря. Для прикладу: Турд, Арфаст, Сфирк, Тудор, Євлиск, Яминд, Гунар, Берн, Клек, Етон, Гуд, Тульб, Ут, княжна Сфандр і багато інших. І на цю повільно варязьких імен лише 3 слов'янські: Предслав, Воїк, і Угліб — чоловік княжни Сфандр.

І. ОМЕЛЬЯНЕНКО

СИН РАБИНІ

(Уривок з поеми)

ПРОЛОГ

*Коли народжується ранок над Дніпром
І котяться тумани над водою,
Десь там за ними, з давнини віків,
Як марево тривожних диких снів,
Назустріч йде ходою нелегкою
Русі минушина з нахмуреним чолом.*

*Русі минушина з нахмуреним чолом,
Закута у кольчуги, із мечами
У дике поле йде на смертну рать —
Вороже плем'я в битвах зустрічать,
Утоптують у землю копитами
І класти голови у травах за Дніпром.*

*І класти голови у травах за Дніпром,
Грудьми спиняти стріли печеніга,
На брами Візантії прибивають,
Щити князів, як перемог печать,
Щоб відав враг — ніби земля з під снігу,
Встає могутня Русь з піднесеним чолом.*

*Встає могутня Русь з піднесеним чолом,
Орлом злітає на незламних крилах,
Від півночі на південь будуть знать:
Вже підростає Візантії зять,
Кого раба з любови породила,
Хто землю русичів благословить Хрестом.*

*Хто землю русичів благословить Хрестом
Во ім'я Духа, і Отця, і Сина,
Во ім'я щастя йдущих поколінь,
Щоб Русь велика щирістю стремління
Стояла вічно, як сім'я єдина,
Над невмирущим тихим князевим Дніпром...*

Ольга, перебуваючи на київському престолі, була визнана всіма тими вельможами, всі їй підкорились, і на протязі 20 років ніякої внутрішньої війни чи міжусобиці у Київській державі не було. Були більші чи менші сутички на південно-східніх кордонах з другою навалюю печенігів, але це були оборонні битви.

Маючи гіркий досвід з Ігорем і деревлянами, вона бачила, ставши княгинєю, до чого доводять кривда і здирство. Тому Ольга перша встановила „норми“ „полюддя“ — данини для всіх підкорених племен. Вона старалась завести справедливий лад

в цілій державі. Сама творила деколи суди, по містах і оселях казала будувати нові укріплення і наглядала за всім у багатьох ділянках державного устрою. Як пише літописець: „їздила в літі возом, в зимі саньми; по селищах закладала „погоси“, себто місцеві управи, розподіляла податки і пильно стежила, куди іде ця дань і чи справедливо ділять її. Бувала за словами літописця“ на Дніпрі і Десні, Мсті і Ловаті, у Пскові та Новгороді“ — рівночасно дивлячись за вихованням єдиного престолонаслідника Святослава. Ще довгі століття після її смерті розказував народ про добру, справедливу і мудру володарку, а санки, якими Ольга їздила зберігались у Пскові ще до половини XII століття.

Найважливішою подорожжю Ольги була подорож до Царгороду в 957 році. До цієї подорожі готувалась Ольга дуже дбайливо цілу зиму. Їхала Ольга наладати не дуже-то корисні торговельні договори Ігоря з Візантією ще з 944 р., а дехто здогадується, що при тому і розглянутись, чи нема якої грецької царівни-жінки для Святослава. У Києві на святі Купала Лада, богиня любови, підслала йому Малушу, дочку Мала деревлянського, яку Ольга виховала, як свою служницю. А Київському князеві женитись треба було на дочці царського роду. Тому до подружжя Святослава з Малушею Ольга не допустила.

До почоту свого у Царгород Ольга добрала 22 послів, 42 купців, 12 жінок княжого роду з Києва, Чернігова, Переяслава, 18 жінок придвірних та 12 перекладачів, які знали грецьку, латинську і французьку мови та включила свого дорадника і духівника болгарина о. Григорія.

Сорок днів тривала ця довга й тяжка подорож Дніпром і Чорним, званим „Руським“, морем. Не відразу прийняв Ольгу на побачення цісар царгородський Константин Порфірородний. Довго чекала Ольга у царгородській пристані Суді на ту зустріч.

У прекрасній Юстиніановій залі відбулось їхнє побачення. Константин сидів на підвищеному престолі в оточенні численного двору, грала музика і співали хори. Ольга увійшла в залю зі своїм пишним почотом гордо і впевнено, як належить великій княгині. Вона була одягнена у шовкову білу сукню обшиту золотом, з червоним дорогим поясом, на плечах мала накидку з багряного оксамиту прикрашену соболиним хутром. На голові біла намітка, а на грудях знак княжого роду — золота гривна. Княгиня вклонилась цісареві легко схиливши голову та обмінялась з ним цінними дарунками. Тоді в іншій залі привіталась з цісаревою і її невісткою.

У Царгороді складено тоді договір, як згадує літописець, і княгиня зобов'язалась прислати Константиніві віск, шкіри, невільників та військо на підмогу.

Незадоволення була Ольга з наслідків своєї подорожі. Вона навіть почувалась ображеною, що приймали її, як другорядну княгиню, малого народу — а вона ж володарка великої Київської дер-

жави! Коли через рік прибули посли з Візантії просити військової допомоги, вона сказала: „Нехай постоять у Почайні, як я стояла у Суді“ — і довго не приймала послів на побачення.

В 959 році висилає Ольга послів на захід до Німеччини, щоб нав'язати сусідські стосунки з могутнім в той час королем Оттоном I Великим. Літописець німецький пише: „... року Божого 959 посли Олени королеви русів (що охрестилась в Константинополі за імператора Романа) прибули до короля Оттона і просили, щоби вислати тому народові єпископів і священників, але, як показалось потім, просили нещиро! ...“

Німецький чернець, хроніст Гільдесгаймського літопису X століття, щось тут наплутав і бачив лише церковні справи, а шкода для нас, бо Ольга, небуденної ваги володарка, перша нав'язувала дипломатичні відносини Руси-України з могутніми в той час державами західного світу.

Як згадано вже в цій Гільдесгаймській хроніці, Ольга була в той час вже християнкою, в охрещенні Оленою. Точної дати її охрещення, ані місяця ми не знаємо. В своєму точному описі під заголовком „Про звичаї Візантійського двору“ імператор Константин Порфірородний описує перебування і прийняття Ольги, але жодним словом не згадує про її хрещення. Літопис подає також розмову Ольги з патріархом Константинопольським Полієвктом, до якого вона пішла по благословення. Патріарх привітав Ольгу словами: „Благословенна серед жінок руських, бо полюбила світло і покинула темряву. Благословлятимуть тебе руські нащадки в наступних поколіннях твоїх внуків.“

Історики за дату хрещення Ольги в Києві вважають десь 954-55 рік. Хоч християнство було знане по цілій Русі, була вже і церква, в Києві, св. Іллі, але панівною вірою все ще було поганство. Навіть син Ольги, Святослав, не хотів охреститися, бо, мовляв, „...дружина буде з нього сміятися.“ Охрещення Ольги було дуже сміливим кроком і свідчить про рішучий і прямий її характер. Вона стала відкритою християнкою з глибокою вірою, що переродила її.

АРКА ЗАХІД

2282 Bloor Street — Toronto 9, Ont.
Tel.: 762-8751

В нас можна набути • книжки • українські часописи та журнали • пластинки • друкарські машинки • різьбу та кераміку • полотна • нитки і вишивки

Маємо великий вибір дарунків на різні okazji.

ПРОСИМО ЛАСКАВО НАС ВІДВІДАТИ!

Під кінець свого життя Ольга передає володіння державою Святославові, який пішов слідами свого войовничого батька Ігоря. Під час воєнних походів Святослава на хозар, Срібних Болгар чи Візантію (964-68 р.) Ольга заступала його в Києві. Вела вона прикладне християнське життя, будувала церкви, наприклад, на могилі Аскольда і Дира, церкву св. Миколая та своїм прикладом дуже сильно спричинялась до ширення християнства. Померла Ольга 24 липня 969 року в Києві приблизно на 79 році життя, залишаючи Святославові державу впорядковану й сильну. Вмираючи, заборонила робити по ній поганську тризну. Нестор літописець пише: „І плакали по ній плачем великим син її та внуки її — і всі люди. І понесли та поховали на відкритому місці. Ольга же заповідала не робити по ній тризни, бо мала при собі священника — він і поховав блаженну Ольгу.“ Це мабуть і був перший християнський похорон у Києві.

Володимир Великий, збудувавши Десятинну церкву, урочисто переніс туди тіло Ольги, а духовенство мало її у великій пошані. Однак в 1240 році в часі татарської навали і облоги Києва Десятинна церква згоріла і завалилась, і під її руїнами залишились тлінні останки княгині, першої християнки. Лише в XIX столітті під час розкопів знайдено мармурову гробницю без жодного напису прикрашену хрестами. Це, мабуть, і був саркофаг Ольги. Ясний образ княгині Ольги, великої жінки, був ще довгий час дороговказом, за яким ступали сотні і тисячі наших предків. Коли рішалося питання, яку віру прийняти: з Риму чи Греції, літописець чернець Яків пише, що „... бояри пригадали князеві Володимирові — як би недобрий був закон грецький, то не прийняла б його твоя бабка Ольга, а вона була наймудріша з усіх людей.“ Приклад Ольги був вирішальним у хрещенні Руси-України. Українська Православна Церква прославила її серед своїх святих в XIII столітті та канонізувала з титулом „блаженна“. День її святкує наша церква 24 липня.

Пам'ять народня і записи літописців зберегли нам образ Ольги як гарної жінки, вірної дружини, дбайливої матері, мудрої і справедливої володарки та відважної християнки. Княгині Ольги належить видатне місце в історії України, бо вона була за словами літописця „світанок перед сонцем, зірка перед світлом, яка сіяла, яко місяць в ночі, як предвісниця хрещення Руси!“

Як жива стає вона перед очима нашої уяви, овіяна серпанком легенд, осяяна внутрішнім світлом віри Христової — наша рівноапостольна княгиня Ольга!

Джерела:

Василенко-Полонська, *Видатні Жінки України*
Крип'якевич, Голуб і Дорошенко, *Велика Історія України*
Луговий, *Визначні Жінки України*
Дейко М., *Підручник до II, III кл. (Легенди)*
Статті з журналу „Промінь“

ПРОПАМ'ЯТНИЙ ФОНД ІМЕНІ ПЕТРА І ОЛЬГИ НЕЛІПІВ

Брати Неліпи — Василь і Григорій — заснували фонд при журналі „Молода Україна“ у пам'яті своїх батьків, світлої пам'яті Петра й Ольги Неліпів, які відійшли у вічність 1985 року. Цей фонд має бути непорушним, а відсотки з нього будуть призначатися на винагороди українській молоді за визначну діяльність у різних галузях українського життя.

За рекомендацією філій ОДУМ-у редакційна колегія журналу матиме за обов'язок винагороджувати одумівок і одумівців за успіхи у навчанні, в гуртках самодіяльності, за визначну організаційну працю та за успіхи у спорті.

На фонд у сумі \$ 6,500.00 склали:

Сини — Василь і Григорій Неліпи з родинами	\$5,000.00
Василь і Людмила Неліпи (У першу річницю смерті батьків)	\$1,000.00
Іван і Мотря Носовенки	\$400.00
Юрій і Олена Лисик (У пам'ять своїх батьків)	\$100.00

SIPCO OIL LTD.

HOME COMFORT DIVISION

83 Six Point Road
Toronto, Ontario M8Z 2X3 — Tel. 232-2262

1. Доставляє найкращої якості опалову оливу та дає безкоштовне чищення печей і обслугову.
2. Вкладає і фінансує нові печі („форнеси“)
3. Вкладає прилади до звозчужання повітря („гюмідифайрс“)
4. Все фінансуємо на догідні сплати

— 24-годинна обслуга —

ТЕЛЕФОНУЙТЕ ВДЕНЬ І ВНОЧІ:
232-2262

Свої рахунки можете платити безкоштовно у Community Trust Co. — 2299 Bloor St. W.

Провадимо також власні бензинові станції під назвою Sipco. Просимо наших відборців заїжджати до наших Sipco і наповняти авто бензиною.

Слухайте радіопрограму ОДУМ-у „МОЛОДА УКРАЇНА“

з радіовисильні
CHIN НА ХВИЛІ AM 1540
в Торонто

КОЖНОЇ СУБОТИ
від 6:00 до 6:30 вечора

Керівництво:

Головна Виховна Рада Коша Старших
Виховників ОДУМ-у в Канаді.

КОНКУРС 1988

Щоб заохотити одумівську молодь писати до свого журналу оповідання, статті чи поезії, проголошуємо конкурс на найкраще написані твори українською мовою. Нагороди будуть такі:

1-ша:	\$200.00	2-га:	\$175.00
3-тя:	\$150.00	4-та:	\$100.00
5-та:	\$70.00	6-та:	\$50.00
		7-ма:	\$40.00

Жюрі робитиме рішення про належний мистецький рівень і загальну вартість поданих на конкурс творів.

Твори мають бути надіслані на адресу журналу «Молода Україна» до 31-го грудня 1988 року, під псевдонімом, а прізвище з псевдонімом мають бути подані в окремому конверті.

Нагороди є з відсотків нерухомого фонду журналу «Молода Україна». Цей фонд започаткували Федір і Надія Бойко в 1982 році. Тепер він нараховує 8,293 дол. і складається з таких сум:

\$4,006.00	Федір і Надія Бойко
\$1,000.00	Андрій Степанченко
\$750.00	Ярослав і Тетяна Романишини
По \$500.00	Головна Управа ТОП-у Канади
	Іван Дубилко
\$300.00	Головна Рада СВ ОДУМ-у Канади
\$210.00	Андрій Степовий
\$201.00	Іван Даценко
\$121.00	Колишня філія ТОП-у в Монреалі
\$100.00	УРДП в Монреалі
\$ 50.00	Василь Шимко
\$ 30.00	Дмитро Кірев
\$ 25.00	Родина Л. Мазурець
	Ніна Яців

Відсотки з фонду будуть річно призначатися молодим авторам.

Чеки просимо виписувати на «Moloda Ukraina». На пожертви будуть видані поквитування для звільнення від податку.

Центральний Комітет ОДУМ-у

**ЯКЩО ВИ не допоможете своїм дітям,
ніхто за Вас того не зробить!**

Семен СКЛЯРЕНКО

ВОЛОДИМИР

(Уривок з роману)

Заутра вся Гора була готова до хрещення — воеводи, бояри, їхні жони й діти, вся княжа родина — дочка й сини, дворяни, холопи — нічого не пили й не їли, як веліли священники. Боричі кричали про загод князя Володимира край узвозу над Почайною, з високих пнів на торговищі, скрізь по Щекавиці, Дорогожичах, Оболоні; верхи їздили по всьому городу й кликуни, що трубили в роги й переказували слово княже.

На світанні князь Володимир вийшов з своїх покоїв і попрямував до Золотої палати, де на той час зібрались усі бояри, воеводи, мужі.

Ні, це вже був не син рабині — в блискучому, сріблом шитому дивитисі крокував він до помосту, на його голові сяяла золота корона, в правій руці василевс тримав скіпетр, поряд з ним дрібно ступала одягнута в порфіри, нарум'янена, красива цариця Анна, за ними, як це можна бачити нині на іконах, ішли смутні, в нові царські ризи одягнуті, з молитовниками в руках діти.

У глибині Золотої палати протяжно і через те нібито тужно, але однак величально заспівав хор, грецькі гості перші, а за ними воеводи, бояри закричали:

— Ісполайте деспоте!

— Слава василевсу Володимирі, василісі Анні!..

Володимир сів у крісло, по ліву руку від нього сіла цариця Анна, за ними півколом стали сини, дочка Предслава.

— Почнемо, мужі! — промовив Володимир. — Чи готові люди?

Бояри й воеводи зятались, переступаючи з ноги на ногу, несміливо почали:

— Ми всі готові, ждемо твого слова, але над Почайною людей немає...

— Кликуни сказали всім про все? — запитав князь.

— Не токмо кликуни, тіуни, емці також збирають людей, женуть до Почайни.

— І що?

— Люди тікають, княже, ховаються в лісах, дібровах.

Боярство й воеводи, звичайно, знали, що так станеться, — Гора готова й майже вся вже охрестилась, що ж, нині вона визнає нову віру прилюдно.

Але Поділ, передграддя ще не готові до християнства, вони цупко тримаються за стару віру, закон, покон.

— Не відають люди, що творять, — гомонить Золота палата. — Твоя, княже, власть, твій і суд.

Воеводи й бояри могли б діяти інакше. В їхніх руках є сила, якою можна охрестити город Київ, — золото, срібло, всілякі добра; досить їм дати клич — і на Київ рушать полки, гридні, дружини.

Навіщо їм витрачати власні сили й добра — на Русі і в них є великий князь і василевс Володимир, що віднині утверджатиме нові закони, цар землі й владар душ людських, заступник Бога.

— Ісполайте деспоте! — кричить уже Золота палата.

І князь Володимир розуміє, яку неймовірну силу має він нині, що важить корона на його голові, скіпетр у правиці.

О, ця корона важка, скіпетр його подібний до вогняного меча, що може знищити все й спопелити, він узяв їх і мусить носити довіку, тепер уже йому ні на кого покластись — тільки на себе.

Князь Володимир устає, скіпетр схитнувся й завер у його високо піднятій руці, блідий, з тривожними, очима, рішучий і грізний, він сказав:

— Велю охрестити город Київ і всю Русь... Аще хто не обрящеться — чи багатий, чи убогий, чи нищий, чи роб'ї люди, — противен мені да буде, іменія свого лишиться, а сам да приймає казнь...

Воеводи, бояри, всі мужі мовчали, тільки луна глухо відбилась у темних склепіннях палати:

— Да прийме казнь!..

І тоді вже боярство й воеводи послали на город Київ силу — з Гори спустились до Подолу на вгородованих, баських конях гридьба, з Білгорода, Вишгорода, з лівого берега посунула, як сарана, дружина, по слову княжому, вони розтеклися по всіх концях, заходили до хиж, наметів.

«Аще хто не обрящеться, іменія лишиться й да прийме казнь...»

Мовчазні, суворі, темні від сонця й печалі люди йшли важким кроком до Дніпра, за ними тягнулись, ніби чайки, що втратили гнізда, жони, тільки діти не розуміли, що діється, поспішали попереду старих.

Але що невисловлена печаль, що гнів, якого не можна виказати словами? У наступні дні й літа люди скажуть, що це була урочиста й незабутня година і вона справді була такою — це охрещувався город Київ, це хрестилась Русь.

Сонце велично підіймалось над Дніпром, відбиваючись на широкому плесі, сліпило очі, розпикало повітря, й над стовпищем людей вставав важкий дух. Вони стояли роздягнуті, голі, прикриваючи вретіщами, гіллям і просто руками срамні місця, тільки жонам гридні дозволили залишитись у сорочках чи пов'язати на тіло ручники або якісь дерюги, — люди соромились один одного, а найбільше горян, товпились, ховались.

Дозвільно й просторніше було вище над ручаєм, на пагорбі, звідки звичайно боричі оголошували загади князя, — там напередодні ще дереводили по-

клали важкі дубові мостини, поставили на них лави, вкрили килимами.

Поруч нап'яті були й шатра, в них стояли лави, діжки, кадоби, ночви, — там мали роздягатись, хреститись княжі діти, воеводи, бояри со своїми родинами, а ще в одному шатрі серед кушів — їхні жони й дочки.

На лавах сиділи князь Володимир, цариця Анна, княжичі й князівна, а обабіч їх півколом стояли одягнуті в дорогі оздоби єпископи Анастас і Іоанн корсуняни, священники, воеводи й бояри, мужі Гори.

Князь Володимир підвівся з лави й довго стояв, дивлячись на натовп перед собою. Він був суворий і замислений цієї вранішньої години, дав знак, що хоче говорити до людей, підніс правицю.

— Людіє мої! — почав князь Володимир, і голос його виразно було чути по всьому березі. — Одвіку ми по покону отців вірили й молились богам Перуну й Дажбогу, Волосу й Стрибогу, але нині ці боги вже не пристановище в трудах і на рятях наших, іний Бог дасть нам рятунок — той Бог, що захищає багатого й убогого, князя й смерда, той Бог, що після брєнного нашого життя на землі дарує життя вічне, радість і щастя на небі. Ім'я цьому Богу, Христос!

— Кириє, елейсон! Кириє, елейсон! Кириє, елейсон! — заволали й заспівали в цей час священники.

— Тому визнали ми за добре, — голосно повів далі князь Володимир, коли затихло, — утвердити у городі Києвому, в землях на Русі нову, істинну віру, сиріч християнство. Хрестимось, людіє, во ім'я Бога Отця, Сина і Святого Духа. Аз перший поклав уже святий хрест на себе, потягніть, людіє, ви за мною...

Саме тоді на городницях почулись удари в била. Люди, повернувши голови до Гори, побачили, що там, на требищі перед стіною, з'явилося багато княжих гриднів, вони мотузами волочили щось з Гори.

І от на схилах між дерев і ярів з'явився Перун, що стояв досі на требищі, груба дерев'яна його постать, яку волочили гридні, підводилась, стрибала, падала, над узвозом Перун хитнувся, перевернувся і сторч, головою вниз, ламаючи дерева, розриваючи кущі, риючи землю, з шумом, свистом, тріском полетів, повержений, упав в урвищі недалеко від ручая і натовпу, що зацікавився, жажнувшись цього видовища.

Але Перун лежав там тільки одну мить, бо одразу біля нього з'явилися гридні, отроки, дворяни, що на конях примчали з Гори, ремінними вузами й товстими мотузами вони зачепили лежачого бога за голову, руки, ноги, тіуни, що бігали біля дворні, сокирами вирубали з постаті золото й срібло, а там усі вони вже разом вдарили коней, впряглися самі, крикнули й потягнули Перуна по урвищу.

Ідол Перун стрибав на вибоях. «Гой-ла! Гой-ла!» — щосили кричали погоничі. «Кириє, елейсон! Кириє, елейсон!» — співали священники. У численному

Світлана КУЗЬМЕНКО

НА ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРИСТИЯНСТВА

*Багато різних вір на білім світі
Іде життям з віків і правіків.
І кожна з них серпанком оповита —
Людських бажань, надій і дивоснів.*

*Боги, боги! — і добрі і жорстокі —
Родилися як символи ідей
У світ широкий — доки людське око;
У світ високий — як душа людей.*

*Людина кожна — свій окремий вимір,
Як складність і найбільша простота:
Безсмертний князь Великий Володимир
Увів у Київ віру у Христа —*

*Релігію надії і любови,
Щоб рідний край — оновлений — світлів;
Родючий край вишнево-калиновий —
У мирі і добробуті зажив.*

*Душа народу — свій окремий вимір.
Своя у нього Божа висота:
Безсмертний князь Великий Володимир
Дав Україні віру у Христа.*

натовпі вчинився великий шум і крик, стогнали жони, плакали діти.

Перуна дотягли до берега й штовхнули у воду. Важка дубова колода захрясла й непорушно лежала на косі. Тоді вперед кинулись тіуни, дворяни, отроки, — в одязі, постолах, а хто й босий, лізли вони в воду, одштовхували дрючками й просто руками колоду від берега.

А на натовп у цей час напірали гридні, княжа дружина, розмахуючи списами, брязкаючи мечами, вони відтискували людей до води.

— Хрестіться во ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа! — волали священники, а люди забродили все глибше й глибше в воду.

Нарешті Перун рушив з місця, поплив, за ним кинулись діти, вони плавали навкруг бога, багато людей, вражені тим, що робилось, стоячи у воді, кричали:

— Видибай², боже! Видибай, боже!

— Кириє, елейсон! Кириє, елейсон! — співали священники.

Перун плив. З високого пагорка з дерев'яного помосту на нього дивились князь Володимир, княгиня Анна, воеводи, бояри.

— Видибай, боже! Кириє, елейсон! — змішувалось у гарячому повітрі.

I. ОМЕЛЬЯНЕНКО

ПОКЛОНІМОСЬ КНЯЗЕВІ У ПОЯС ...

Пам'яті Володимира Великого

Я ніколи Києва не бачив,
Не купався в нашому Дніпрі,
Та мені здається — ось, неначе
Із туману в ранковій порі,
Йдуть назустріч три брати з сестрою
З списками та луком за плечем,
Лине чайка в даль по-над водою,
Де Дніпро у голубінь тече.

Це вони тут вперше оселились,
Куреня між хатами звели
І, мабуть, їм в ті часи не снилось:
Виростуть на пагорбах вали,
І устане древнє й вічно юне
Місто в щебетанні солов'їв,
Із віків, як невмируще вруно,
Озветься славою князів.

Збудуться апостола Андрія
Віщі і натхненні слова —
Його церква, наче ніжна мрія,
З кручі біле світло розлива.

Терми здіймуться над рікою,
Поруч з князем стануть русичі,
Будуть битви з лютою ордою,
На століття схрестяться мечі
У жорстоких січах за державу,
Що з'єднає спільно племена,
Запалають зорями на славу
Невідомих воїв імена.

Плакала в Путивлі Ярославна,
Князь її з походу не вернувся,
Волею окрилена віддавна,
Піднімалась нездоланна Русь.

А до мене з-над Дніпра, як мати,
Промовляє батьківська земля:
„Це й за тебе йшли князі вмирати,
Не забудь ніколи ті поля,
Де сивіють над високим житом
Предківські могили в далині,
Полягли в них славою покриті
Русичі у непробуднім сні.
Це вони за тебе в дике поле
Вийжджали з ворогом на рать
Й за твою їм довелося долю
Юним... серед квітів умирають.“

Виріс Київ. Кріпнула держава,
Володимир сів на княжий стіл,
Щоб жила неповторима слава
Й пам'яттю учинених ним діл
В Божій вірі люд в одно єднала
Іменем безсмертного Христа.
В бронзі на високім п'єдесталі
Володимир Київ наш віта.

Поклонімося князеві у пояс,
Присягнімся жити, як брати,
України материнський голос
В серці талісманом берегти.

Хай нам в груді коренем вростає
Клич далеких посивілих стріх,
Хто поріг отцівський забуває,
Нелюдом останеться навек.

Землю ту, де князь стоїть на кручі
Із простим, мов тесаним хрестом,
Де степи розлогі та могуті
Простяглись над красенем Дніпром,
Бережімо, як ім'я матусі,
Що дала узріть нам білий світ!

Я на землю князеву молюся,
Посилаю з чужини привіт.

Травень '88.

А він плів далі й далі. Берегом слідом за ним поспішали люди.

— Видибай, видибай, боже!

Князь Володимир бачив, як тікають врозтіч від священників кияни, яке насильство чинять гридні й дружина, але не співчуття й не жаль до людей краля в цей час його душу.

Він стояв напружений, мовчазний, звів брови на перенісці, стиснув уста, через що став суворим і хижим, дивився на натовп перед собою холодно, грізно.

Ні, це був не той князь Володимир, що колись так люб'язно, тепло, сердечно вмів говорити з дружиною, воями й всіма людьми своїми.

«Убогі, темні люди, — думав він, — чи відаєте ви, що весь світ прозиває вас варварами, язичниками, чи відаєте ви, яку муку сам мусив прийняти й приймаю, аби врятувати вас і захистити Русь?!»

Так, у цю хвилину, як недавно в Херсонесі, але ще виразніше, гостріше, йому здалося, що він мав

право, повинен був стати і вже став вище всіх людей, що він — єдиний — знає більше, ніж усі вони, вони повинні бути йому вдячні й щасливі, що хрестився сам і нині хрестить їх.

— Хрестити! — витягнувши вперед праву руку, хрипко промовив він. — Хрестити, а хто не обрящеться — карати...

— Многі літа василевсу Володимирі! — гримів хор.

— Ісполайте деспоте! — зачинали грецькі священники.

Князь Володимир був милостивий і щедрий до новообрячених християн города Києва, у цей день він велів поставити на всіх кінцях перевари з медом й олом, дати нищим людям хліба, гов'яда...

¹ Кирие, елейсон! (Грецьк.) — Господи, помилуй!

² Видибай — виринай.

Валентина РОДАК

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА КАТЕДРАЛЬНА ГРОМАДА СВЯТОГО ВОЛОДИМИРА В 60-ЛІТТЯ ЇЇ ІСНУВАННЯ

(Розвиток, досягнення, плани на майбутнє)

Доповідь була прочитана в суботу 22 листопада 1986 р. в залі Торонтського університету Great Hall-Harthouse на ВЕЛИЧАВОМУ БЕНКЕТІ, який влаштувала Катедро св. Володимира в Торонто з нагоди 60-ліття існування Катебри. Прибуток з бенкету був призначений на розбудову Українського Осередку Культури ім. св. Володимира на оселі „Київ“.

Ваше Блаженство, Блаженніший Владико Василю, дорогі отці, шановні гості і всі присутні!

Розпочинаю свою доповідь уривком з вірша Івана Багряного:

Ми є. Були. І будем ми!
Й Вітчизна наша з нами!

Нас не здолають сили згуби,
Нас не покорять сили тьми,
Ми є. Були. І будем ми.

Так, ми є, хоч з самих початків нашої історії були приглушені татарською руїною, польським пануванням, і московською кріпаччиною, а в цьому столітті ми пережили нечуваний в історії України голод 1933 року, заслання, дві Світові війни і Чорнобильську катастрофу. Це були бурхливі і жахливі часи, які до певної міри не заспокоїлись ще й досі — „часи боротьби нашого українського народу з хвилями життєвого моря, боротьби за своє життя, за своє визволення, за своє перетворення.“¹ Але ми це все пережили і МИ Є. БУЛИ. І БУДЕМ МИ. Тут, на вільній, гостинній канадській землі продовжуємо працю започатковану нашими предками, „які були активними працівниками рідної православної церкви від часів хрещення України у православну віру князем Володимиром Великим 988 року в Києві і утворювали церковні братства, дбали про освіту, побожність, про задоволення всіх потреб своєї церкви і братерства.“²

„Змагання за народне й рідне церковно-православне єднання свого національного імені і тисячолітньої історії, віри і культури української нації“ довело до зорганізування в Канаді Української Греко-Православної Церкви в 1918 р., а в Торонто в 1926-му. Перше богослуження українською мовою відправив о. Петро Білон 14 листопада 1926 року, і того ж дня було вибрано першу управу громади. Вписалося до неї 60 членів. Відзначення сьогодні 60-тилітнього існування Української Право-

славної Катедральної Громади св. Володимира в Торонто — велике і радісне свято для всіх нас. Це добра нагода не тільки для споминів про минувшину чи для перегляду досягнень. Це також час планування кращого майбутнього.

У передмові до ювілейної книги, що відзначає 50-тиліття Української Православної Катедральної Громади св. Володимира, редактор Іван Дубилко згадує про труднощі у збиранні матеріалів з життя громади за перших 25 років її існування, себто за час від 1926 до 1951 року. Але, перечитавши документи, протоколи, звіти та статті в часописах, він написав цікаву хроніку, згадуючи численних наших піонерів-основоположників та їх ентузіазм і жертвенність у реалізації плянів, а саме: побудувати святиню та подбати за її розвиток для майбутніх поколінь.

Поступ неможливий без пляну, без віри у поміч, без надії на Бога, без любови до своїх культурних і національних святощів. Наші основоположники мали ці всі прикмети і тому ставали до праці без вагань.

Подаю деякі важливіші події з життя громади за перші 25 років:

- з 8-го квітня 1932 р. церковна громада св. Володимира стала підпорядковуватися статутіві і правилам Української Греко-Православної Церкви в Канаді;
- 15-го жовтня 1933 р. відбулася перша візитація Преосвященного Владики Архiepіскопа Йоана Теодоровича — тогочасного Первозерарха УГПЦ в Канаді і УПЦ в США;
- 16-го січня 1935 р. куплено площу, на якій сьогодні побудована Катедро;
- в 1947 р. розпочато будову, а рік пізніше відбулося посвячення церкви Архiepіскопом Мстиславом і найменування її собором. До комітету програмової книжки ввійшли адв. Іван Яремко, д-р Василь Жінчишин, д-р Борис Ярій і Павло Кіт. Цю історичну подію яскраво висвітлив Петро Волиняк в часописі „Український Голос“;
- в 50-му р. призначено парохами — отців Петра Самця і Дмитра Фотія.

Дякуємо нашим основоположникам і трудівникам; схилиємо голови перед ними за всю їхню працю. Свою вдячність і пошану всі ми доводимо на наших головних святкуваннях, і так, у другому чвертьстолітті під час відзначення 30-тиліття нашої

громади в 1956 р. відбулася сесія на честь піонерів — основоположників.

З нагоди 40-літнього ювілею (1966 р.) видано програмку, де надруковані важливіші дати і назви подій, що подають головні етапи розвитку громади за 40 років. У програмці також було вміщено імена й прізвища 13-ти голів церковних управ, та імена й прізвища заслужених і визначних громадян, що своєю сумлінною працею започаткували й підтримували розбудову катедральної громади св. Володимира в Торонто від 1926-1946 р., тобто за 20 найтяжчих років. Спеціальною грамотою відзначено основоположників церкви. На ювілеї 50-тіріччя громади, що відбувся 27 і 28 листопада 1976 р., до почесних членів комітету були запрошені адвокат Теодор Гуменюк, Анна Романюк, Микола і Калина Сакалюки, а єпископ Миколай роздав подячні грамоти тим членам, які започаткували церковну громаду. Всі ті старші громадяни сиділи у першому ряду біля завітчених столів і приймали подячні грамоти. А річний всенародній здвиг на оселі „Київ“ 17 серпня 1986 р., який відбувся з ініціативи Ювілейного Комітету Східної Єпархії для відзначення 1000-ліття Хрещення України у Православну віру і який очолює о. Федір Легенюк, був присвячений творцям відродження Української Православної Церкви в Канаді. Багатьох з тих основоположників нема між живими як духовних, так і світських, але члени Катедральної громади НЕ ЗАБУВАЮТЬ СВОЇХ ЗАСЛУЖЕНИХ ДІЯЧІВ: але..., життя і час ідуть вперед за встановленими Божими й природними законами, і вони з волі Всевишнього — відходять, а на їхнє місце приходять інші, кому також дорога і Православна Церква, і віра, і культурні надбання українського народу. Вони за останні 35, а дехто і за 40 років, також вклали ікладають велику працю в розбудову цієї громади. І не тільки вони: працюють і їхні діти і внуки. НЕ ЗАБУВАЙМО Ж І ЇХ. Світлої пам'яті о. протопресвітер д-р Петро Самець у ювілейній книзі написав, що:

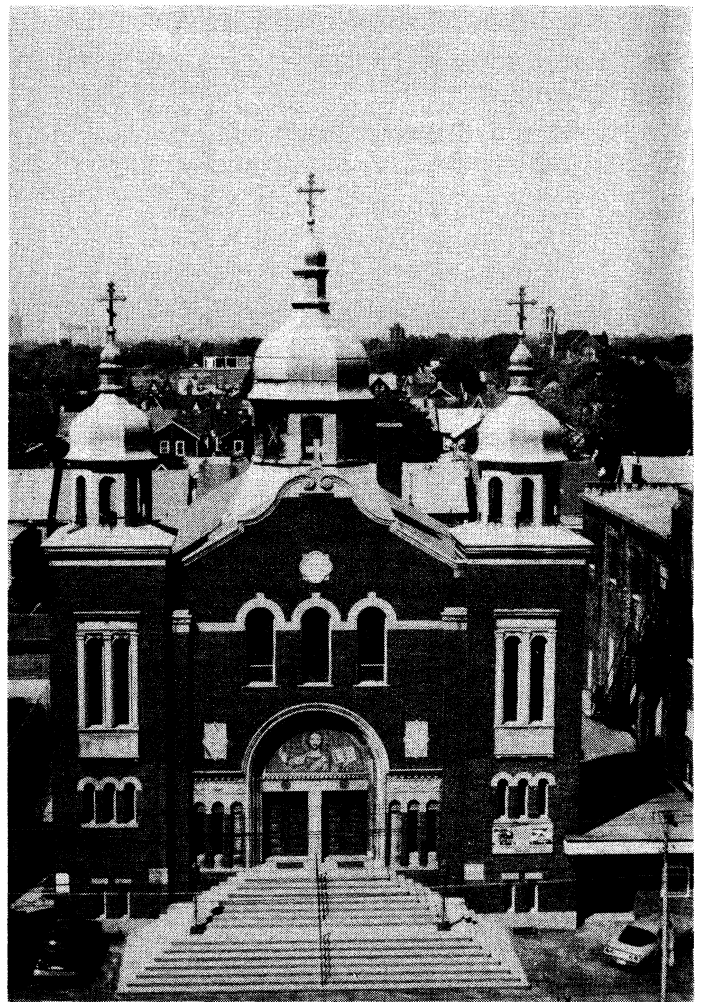
„Всевишній Господь благословив наше благородне діло, і нині Українська Православна Катедра св. Володимира пишається, наче княгиня, назовні і всередині. Це гордість не тільки тих, котрі її будували, а й тих, що помагали виплачувати великі борги і розбудували катедральну громаду. Це також велика гордість тих, що єднаються і працюють для неї.“

В „Нарисі Історії Української Православної Церкви“ Івана Власовського читаємо:

„Впродовж століть український народ, під опікою і впливами православної церкви, творив свою національну культуру, як галузь загальнохристиянської культури. Ми бачили, що православна церква формувала й виховувала віками в характері українського народу — риси внутрішньої побожності, основи моралі в житті особистому, родинному, громадському, державному. Ми бачили, що православна віра так зро-

слася з світоглядом, характером, побутом українського народу, що стала ознакою української народності: приналежність до цієї віри свідчила віками про приналежність людини до української нації.“

З історії також знаємо, що український народ і православна церква багато перетерпіли, згадати хоч би той факт, що на початку цього століття майже весь єпископат української автокефальної православної церкви загинув смертю мучеників, а сама церква була зліквідована комуністичною владою. Під час Другої світової війни десятки тисяч українців залишили свою Батьківщину шукати кращої долі або були примусово вивезені, та вони — не втратили віри в Бога, бо „віра дає людині надію на спасіння, воскресіння і життя вічне, дає найкраще заспокоєння душі в Богові, найкращу утіху в житті. Віра це є хліб Божий, що з неба сходить і дає життя світові“.³

Українська Православна Катедра
св. Володимира в Торонто

Фото — П. Шкурки

Будучи справжніми українцями, достойними нащадками своїх предків, новоприбулі шукали свого коріння — своєї церкви. Багато з них на чужині стали активними громадсько-релігійними діячами. У Канаді, на новій землі з новою мовою і звичаями, їм не було легко, та вони не занепадали духом, а включилися до праці, до утворення нового життя, до гідного збереження традицій. У пропам'ятній книзі, виданій у 1955 р., світлої пам'яті о. протопресвітер Петро Самець згадує, що „у Торонто поселилось політичних збігців більше, як деінде в Канаді. Найшлись між ними й артисти, відомі зі своїх виставових праць, — проф. Іван Кубарський, довголітній декоратор Київської опери, — Михайло Дмитренко — фаховий іконограф і Володимир Баляс. До основного проекту будови іконостасу був запрошений Юрій Кодак — ще з Києва відомий архітект-мистець.“ До списку цих відомих прізвищ можемо додати ще й такі:

- проф. Івана Власовського — богослова-науковця, який в 1948 р. був професором у Колегії св. Андрія. Професор Власовський — автор численних праць на церковно-історичні теми, між ними „Нарис Історії Української Православної Церкви“;
- проф. Василя Іваниса. В громаді він був головою Братства св. Володимира і Ради української школи;
- генерала Садовського, педагогів Михайла Муху і Стефана Килимника, активного члена Дмитра Пригорницького, редактора Петра Волиняка — директора школи і бібліотекаря при нашій громаді;
- Юрія Головка — хормайстра Київської опери, який 17 років був диригентом Катедрального хору. За його часу видано платівки з записами святої літургії і Великодньої утрени, які декілька разів перевидавались великим тиражем.

„Мусимо признати, — пише о. протопресвітер Дмитро Фотій у спогадах з нагоди 50-ліття громади, — що у дальшій розбудові, силі, у національному і релігійному піднесенні нашої святої православної Церкви і її ролі в житті нашому в Канаді, дуже спричинилася, окрім давнішої еміграції, і найновіша еміграція, що приїхала після Другої світової війни. Вона дала нашій церкві в Канаді високоосвічених ієрархів, священників, професорів, різних професіоналістів і жертвених численних членів.“

Згадуючи тільки деяких осіб, думаю, що я не помилилась у поданих мною прикладах.

В 1950 р., себто на початку 2-го чвертьстоліття, членство Катедральної громади, як вже згадано раніше, збільшилось завдяки приїздові нової еміграції з Європи. На закріплених уже основах ці нові поселенці активно включилися до праці при громаді, й дальший розвиток і розбудова церковно-релігійного, культурно-освітнього та національно-церковного життя в Торонто продовжувалися. Вони — ці нові члени громади — були свідками

першої візитації митрополита Іларіона і проголошення собору св. Володимира — Катедрою під час літургії. Це сталося 9-го грудня 1951-го року, і відтоді всі ми переживаємо урочистість архиєрейських відправ у співслуженні численного духовенства і під чудовий величний спів катедрального хору. Ми, діти недільної школи, нетерпляче чекали, щоб хор співав „Отче наш“ Ю. Головка з солісткою Параскевією Буртник і „Достойно“ М. Леонтовича, яке ми знали як те, що „звучить, як дзвони.“ Та не тільки церковний спів мав великий вплив на нас, дітей, а й учителі недільної школи, такі як Ольга Гамара, Анна Токарик, Єлисавета Коча, Ольга Ковбель, Євфросинія Літвінова, Лідія Мельник, Євгенія Матієшин, Надія Дубилко та багато інших відданих учителів під вмілим керуванням о. Дмитра і добр. Минодори Фотій дбали про релігійне виховання і впоювали любов до нашої Церкви. Всім їм: велике СПАСИБІ.

Українська православна катедральна громада в Торонто входить до складу Східної Єпархії УГПЦК і через своїх делегатів бере активну участь у щорічних Єпархіяльних з'їздах. Майже кожного року такі з'їзди відбуваються у приміщеннях Катедри. Досі відбулося 35 з'їздів.

Деякі важливіші моменти з життя нашої громади за друге чвертьстоліття, тобто від 1951-1976 р., були наступні:

- у 1952 р. розпочато будову іконостасу й мистецьке розмалювання Катедри. Головою Комітету фонду був світлої пам'яті д-р Василь Жінчишин;
- року 1954 відбулося перше таборування на оселі „Київ“ під наглядом отця і добр. Фотій та родини Літвінових;
- у 1965 р. до Катедри призначено другого пароха — отця протоієрея Юрія Ференсіва, який вірно служив громаді 21 рік;
- відзначено 40 і 50-літні ювілеї громади з діяльною участю Катедрального хору та молодечих організацій СУМК і ОДУМ;
- видано платівки з святої Літургії і Великодньої утрени під диригентурою Юрія Головка. Адміністратором видання і продажу платівок був колишній голова громади і хорист — Йосип Квас. Вечірню, під диригентурою Нестора Олійника, видано в 1978 р.

Відбувалися ще й відзначення з нагоди 50-тиліття УПЦ в Канаді (16.XI.1968), Року української православної молоді (20.VI.1970), 50-тиліття УАПЦ та її першого Митр. Василя Липківського (20.XI.1971), 50-тиліття Союзу українок Канади ім. св. кн. Ольги (23.X.1977), розпочато радіо-програму „Благовісник“ і безліч різних імпрез, концертів, вистав, яких годі всіх відмітити. Разом з парафіянами брали участь у наших національно-церковних святах отці-настоятелі на чолі з владиками. Наші отці взагалі зразково обслуговують нас. Вони не обмежуються лише до Богослужень. Вони — дорадники, учителі, які з вірою в Бога розви-

вали і розвивають освіту, культуру, національну свідомість і всі людські чесноти, що їх навчає Церква. Вони закріпили існування церковних громад і дають їм духовну обслугу; тому члени громади шанують їх за працю і на знак вдячності влаштовують своїм священикам прийняття з нагоди різних ювілеїв. Блаженніший митрополит д-р Михайл, Архiepіскоп Торонто і Східньої Канади, служив у нашій церкві 25 років, отець протопресвітер д-р Петро Семець також був нашим довголітнім настоятелем впродовж 25 років, митрофорний протоіерей Юрій Ференсів — 21 року, архієпископ Миколай Дебрин — 6 років, отець протопресвітер Дмитро Фотій свою працю розпочав з отцем Петром Самцем в 1950-ому році і був нашим настоятелем майже 30 років. Теперішній митрофорний протоіерей Петро Бублик з нами теж вже 5 років. Бажаємо йому і добродійці Катерині доброго здоров'я і співпраці з усіма членами нашої великої громади. А скільки можна розповісти про наші школи — українську, недільну, курси українознавства, недільні курси та про їх невтомних учителів, директорів та референтів, згадати хоч би добр. Минодору Фотій, яка працювала понад 25 років, добр. Анну Ференсів, Марію Глушко, Андрія Ліщину, Петра Шкурку.

Наша громада містить багато громадських установ, вояцькі й культурні стоваришення, мистецькі одиниці, молодечі організації СУМК і ОДУМ та мільйонову Кредитову спілку „Союз“.

Наша молодь співає в Катедральному хорі, прислуговує в церкві, читає Часи, Апостола, Діяння Святих Апостолів, співає Великодній канон, тому:

„Ваша Катедра“ казав св. п. Владика Дебрин, „стала наче рідною матір'ю для всіх наших Церков на сході Канади, правдивим зразком українсько-православного церковного й громадського життя.“

Окремо слід згадати Братство св. Володимира (яке започаткував 1938 р. о. Пилип Галицький), бо заходами нашого Братства, особливо під довголітнім головуванням проф. Михайла Мухи, ширилися слова оборони святої православної віри й рідної Церкви.

Велике признання треба віддати нашим жінкам-трудівницям, згуртованими у Союзі українок Канади — відділ ім. св. кн. Ольги та відділ „Тризуб“, що проіснував 30 років, бо при кожній зробленій ними праці відчувається жіноча рука. Наші матері дбають про прикрашання церкви, допомагають громаді морально і матеріально, влаштовують різні імпрези, літературні вечори, мистецькі виставки. Важко перелічити всю працю і труд жінок, згуртованих біля своєї Церкви протягом 60-ти років. Багато праці не записано, багато забуто, але знаємо, що більшу частину своїх фінансових ресурсів відділ ім. кн. Ольги передає Катедральній громаді. В 1951-ому році (в 25-тиліття громади) головою відділу була Анна Романко, в 1976-ому (в 50-

тиліття громади) — Марія Божик, а в 60-тиліття громади відділ очолює Діна Гетьманчук.

Історія 60-тиріччя нашої громади показує, що члени її — національно свідомі й релігійні з почуттям обов'язку, які своєю любов'ю до рідної Церкви, українського народу, своєю щирою і відданою працею та щедрими жертвами розбудували громаду та її діяльність до теперішніх розмірів і виконували повчання митр. Іларіона — „Служити народові — служити Богові.“ Від 1951 р. по цей день було 15 голів управ. Іван Дубилко був головою на протязі шести років, а теперішній голова Катедральної громади, Микола Гетьманчук, також докінчує вже 6-ий рік праці на цьому відповідальному становищі.

(Продовження на стор. 48)

Царські врата (дерев'яна різьба) в Катедрі св. Володимира. Мистці — В. Балас, І. Кубарський.

Фото — С. Кloseвича

**ОСЕРЕДОК КУЛЬТУРИ ІМ. СВЯТОГО ВОЛОДИМИРА
ЗБУДОВАНИЙ ГРОМАДОЮ КАТЕДРИ СВ. ВОЛОДИМИРА В ТОРОНТО
В ПАМ'ЯТЬ 1000-ЛІТТЯ ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ**

Фото — П. Шкурки

**ПОСВЯЧЕННЯ, ВІДКРИТТЯ ОСЕРЕДКУ ТА ВІДЗНАЧЕННЯ 1000-ЛІТТЯ ХРЕЩЕННЯ
УКРАЇНИ ВІДБУЛОСЯ В ОСЕЛІ „КИЇВ“, ОКВІЛ, ОНТАРІО, 2-го і 3-го ЛИПНЯ 1988 р.**

ПРИВІТ З НАГОДИ ВІДКРИТТЯ ОСЕРЕДКУ

**ПЕТРО РОДАК,
ГОЛОВА ЮВІЛЕЙНОГО КОМІТЕТУ
1000-ЛІТТЯ ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ.**

Дорогі члени громади!

Готуючись відзначити разом з усім українським народом велику подію в історії України — 1000-ліття хрещення Руси-України, наша громада на своїх річних зборах 1 лютого 1981 року вибрала Ювілейний комітет, який я з приємністю очолив. Завданням комітету було провести підготовку до Ювілею в 1988 році, щоб усі парафіяни і члени громади взяли активну участь у підготованні і переведенні цього небувалого в нашої історії свята, що могло б усім нам скріпити православну віру, краще засвоїти й усвідомити науку вчення нашої української православної церкви.

Багато дечого було зроблено за цей час. Однак, найбільше часу комітет присвятив плануванню і здійсненню плянів розбудови оселі „Київ“, щоб створити вікопомний пам'ятник прийдешнім поколінням, пам'ятник нашої української невмирущості, бо

„Народ мій є! Народ мій завжди буде!
Ніхто не перекреслить мій народ!“

писав наш поет Симоненко.

Проект поділили на 4 стадії, а саме:

- заснування українського цвинтаря св. Володимира. Це було здійснено в 1983 році;
- збудування дитячого майдану і парку (здійснено в 1985 р.);
- побудова осередку культури ім. св. Володимира. Цю частину проекту ми відзначаємо сьогодні. В дальших плянах є побудова Українського Православного Собору св. Софії та дому для український людей старшого віку.

Сьогодні в нас велике і радісне свято. Відзначаємо Ювілей 1000-ліття Хрещення України. Наша Катедральна громада, мабуть, єдина у вільному світі, що відважилась на такий великий проект. Нехай же він буде джерелом надхнення, моральної сили, нашої посвяти і жертвенности, нашої громадської дисципліни і національної гордості. Завершивши це велике діло, ми воздвигнули пам'ятник подяки Богові, пам'ятник, що буде служити нашій Церкві й українському народові багато століть.

Складаю щиру подяку всім членам Ювілейного та будівельного комітетів, управам громади, корпорації, жертводавцям та членам нашої великої Катедральної громади за їхній вклад у цей монументальний пам'ятник, збудований для відзначення 1000-ліття хрещення України у святу православну віру.

Нехай же кріпне між нами віра у світле майбутнє нашої православної церкви!

Перед відкриттям
Осередку культури
ім. св. Володимира
в оселі „Київ“,
Оквіл, Онтаріо.
2-го липня 1988 р.

Преосвященний кир Ізидор Борецький, єпископ східньої єпархії УКЦ в Канаді,
Блаженніший Василій, митрополит УПЦ в Канаді, о. Євген Левицький і Микола Гетьманчук.

Фото — Н. Михальчука

ПРИВІТ З НАГОДИ ВІДКРИТТЯ

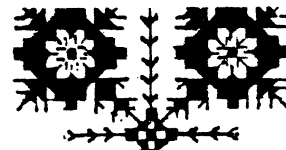
**МИКОЛА ГЕТЬМАНЧУК,
ГОЛОВА КАТЕДРАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
СВ. ВОЛОДИМИРА В ТОРОНТО.**

Немає слів, щоб ними можна висловити ту надзвичайно велику радість, яка огортає душу й ціле моє ество з приводу цієї світлої історичної події відзначування нашого Християнського Тисячоліття. Ця велика радість підсилюється ще й тим, що тут, на щасливій канадській землі, ми спільними силами спромоглися перетворити уяву в dokonану дійсність. Ми торжественно відзначаємо на території цього імпозантного центру, названого іменем Володимира Великого — Хрестителя княжої України — Тисячоліття офіційного християнського буття нашого народу.

Я особисто, як голова Катедральної Громади й один із тих, що протягом декількох років доклали зусиль, щоб перетворити уяву в дійсність, —

щиросердечно дякую всім тим, що своїми фінансовими пожертвами чи активною працею, чи одним і другим, допомагали в розбудові цього монументального проєкту.

Все це, що вже зроблене, яскраво свідчить про нашу українську живучість, про розуміння нашого громадського обов'язку. Все це подвоює віру в українську людину і множить надії, що наступні покоління непоборного українського народу з Хрестом і Тризубом обстоюватимуть найвищі ідеали Правди і Волі. Просімо Всевишнього, щоб теплом і ласкою наповнював їхні душі, благословляючи їх на Велике і Святе.

Олександр ХАРЧЕНКО

„З ПОГЛЯДУ ТИСЯЧОЛІТТЯ“

Урочисті святкування 1000-ліття Українського Християнства корисно впливають на зорганізоване життя в діаспорі. Мабуть ніхто не буде заперечувати, що українська еміграція у Вільному Світі переживає велике духове піднесення з приводу цих святкувань, до яких готувалися всі еміграційні творчі сили. До цього у великій мірі спричинився той факт, що Українські Церкви, всі більші українські організації, установи, товариства, церковні громади та навіть поодинокі особи, а зокрема мистці: поети, письменники, композитори, художники та скульптори заплянували і здебільшого вже виконали свої проекти пов'язані з Тисячоліттям Хрещення України-Руси.

В американській столиці Вашингтоні побудовано величаву українську православну церкву, а канадська столиця Оттава збагатилася новим українським католицьким Собором.

На заклик Світового Конгресу Вільних Українців 29 травня біжучого року з приводу Тисячоліття по всьому світі відбулися святкування і маніфестації під кличем — „День Української Єдності“ (про маніфестацію 29 травня в Торонто, див. допис у попередньому числі „МУ“). Українська громада у Великобританії відсвяткувала 29 травня і День Української Єдності і Тисячоліття Хрещення України, з нагоди якого в Лондоні того ж дня відкрито пам'ятник святому Володимирові, роботи скульптора Лева Молодожанина. На святі в Лондоні виступали найкращі українські хори з Європи, Сполучених Штатів і Канади. При чому, водночас на сцені Лондонського Театру Альберт Гол співав хор з 480 осіб, який дав концерт української церковної музики. Як писали газети, всі шість тисяч місць у Королівському Театрі були заповнені. Серед публіки були запрошені гості: англійці та чужинці, але переважали українці, серця яких були виповнені радістю і гордістю за велич Тисячоліття Українського Християнства та за велич і красу українського мистецтва.

Урочисті святкування цього ювілею теж благодібно впливають на внутрішні відносини серед української еміграції. Колись між українськими політичними партіями точилася неприхильна полеміка, а цього року влаштовуються спільні святкування із нахилом до єдності і солідарності. Первоієрархи українських Церков, а саме: православний архієпископ — митрополит Мстислав Скрипник та католицький верховний архієпископ і кардинал Мирослав Любачівський на святкуваннях у Лондоні підписали спільну заяву, що теж належить до сфери поліпшення взаємовідносин серед української еміграції.

Немає сумніву, що цей ювілей матиме корисний вплив теж і на виховання української шкільної молоді, яка бере активну участь у святкуваннях. На-

приклад, під час святкування Тисячоліття Торонтською Католицькою Єпархією 12 червня 1988 р. на сцені театру під відкритим небом при Канадській Національній Виставці виступав збірний хор учнів українських католицьких шкіл міста Торонто, якихось триста осіб. Тим часом українська кобзарська молодь взяла участь у концерті на всесвітньому святкуванні Тисячоліття, що його влаштував Головний Ювілейний Комітет Тисячоріччя (УПЦ в Канаді), у днях від 11 до 14 серпня у Торонто та в Гамільтоні. Ці юнаки і юначки, мов естафету, понесуть у майбутнє смолоскип українського християнства, отриманий на цих урочистих святкуваннях.

Українська Православна Громада Катебри святого Володимира в Торонто, на прославлення 1000-ліття Українського Християнства — побудувала осередок культури імені святого Володимира на своїй оселі „Київ“, біля Торонто. Цей осередок вважається неперевершеним, щодо його краси, конструкції і місцевості. У суботу 2-го липня відбулося урочисте відкриття і посвячення осередку з участю православного митрополита Василя та католицького єпископа Ізидора Борецького, який на православному святкуванні виголосив привітальну промову, прочитав молитву та пожертвував 1000 доларів на новозбудований осередок культури. Чи ж не є це добрий приклад єдності, який треба наслідувати?

Новий Український Осередок Культури імені святого Володимира на оселі „Київ“ біля Торонто — це великий розкішний будинок з головною бенкетовою залею на 800 осіб та з багатьма просторами приміщеннями для іншого вжитку, наприклад, для бібліотеки, для симпозіумів, конференцій, різних виставок тощо. Кошти будинку — три мільйони доларів. У майбутньому на оселі „Київ“ ще мають побудувати пансіон для людей пенсійного віку та храм Божий.

Ювілей Тисячоліття заактивізував до громадської діяльності молодих українських професіоналістів. Колись справами церковних громад займалися люди переважно старші віком, а тепер і молодші з приємністю беруть на себе ці обов'язки. Таким чином до Будівельного Комітету, крім Голови Катедральної Громади, отця-настоятеля і двох старших добродіїв, увійшли п'ять молодих інженерів, очевидно, членів Громади, які й довели справу до успішного завершення. Головну доповідь на бенкеті з приводу відкриття нового будинку виголосив молодий професор Йоркського університету Юрій Божик.

Переглядаючи цьогорічну українську пресу, помічаємо, що завдяки святкуванням Тисячоліття збільшилися пожертви на українські фундації. Скарбниця українського мистецтва теж збагатилася: створено нові пісні, музичні композиції, картини, скульптури тощо, а українська наукова і політична діяльність набрала більшої інтенсивності, особливо на міжнародному форумі, наприклад, відбуваються міжнародні наукові конференції

присвячені Тисячоліттю та йде праця Міжнародної Комісії Розслідувань Голоду в Україні. Отже, Тисячоліття Українського Християнства воістину принесло велику користь українській справі! Той факт, що Москва всіма силами намагається привласнити українське 1000-ліття, теж вийде українцям на користь, бо цілий світ починає розуміти, що правда таки по нашому боці.

З ЛІТОПИСНИХ ПОДІЙ

(закінчення із стор. 11)

там одні по шию, інші по груди, дехто тримав дітей, молодь тислась до берега, а дорослі бродили; попи ж стояли на місці і творили молитви. Люди охрестившись, розійшлись по домівках. І звелів Володимир будувати церкви і ставити їх на тих місцях, де колись стояли дерев'яні кумири. Він поставив церкву во ім'я святого Василя на тій горі, де стояв Перун та інші боги і де поклонялись князь і люди. В інших городах почали ставити церкви і приводити людей на хрещення — з усіх містечок і сіл. Посилав князь збирати дітей у кращих людей і віддавати їх у книжну науку. Матері ж тих дітей плакали на ними, як за мертвими. Тим самим збулось на Русі пророцтво: «древнє і ветхе минуло, тепер настане все нове». І просвітився Володимир сам, і сини його, і земля його».

(„Повість минулих літ“)

800 літ тому...

РОКУ 1188, по смерті князя Ярослава Осьмомисла, галицькі бояри, прогнавши Володимира Ярославича, запросили у Галич волинського князя Романа Мстиславича. Однак Роман мусив довго ще ждати, щоб прийшов його час панування в Галичі. Зараз, коли його запросили були галицькі бояри, почалась на десять років боротьба за спадщину Ярослава між його синами, Польщею, Угорщиною та іншими князями. Щойно у 1199 р. Роман об'єднав у своїх руках Галицьку і Волинську області в одну державу, яка простягалася від Карпат до Дніпра.

Роман був мужем мудрим, поводився згідно з законом Божим, був сином Мстислава Ізяславича та польської княжни з роду Болеслава Кривоустого. В роках своєї молодості він перебував у Польщі і Німеччині, де набирался усяких знань і політичної мудрості. Батько його Мстислав був великим князем у Києві, в 1167-1169 роках, а сина свого Романа настановив князем у Новгороді Великому в 1169 р. По воєнних походах князя Андрія Боголюбського на Київ і Новгород в 1169-1170 роках, князі Мстислав і Роман зупинились на Волині, тому що не змогли устояти перед північною княжою коаліцією на чолі з Андрієм Боголюбським. Коли помер батько, Роман сам лишився княжити у Володимирській землі. Коли 1199 р. князь з'єднав в одну цілість Галич і Волинь, він став тоді найбільшою політичною силою на Україні. Будучи на троні Осьмомисла, Роман приборкав свавільних бояр, що творили крамолу та всякий заколот, побив половців і підчинив собі Київ, забираючи його у князя Рюрика. Піддержував він приязні зносини з Візантією, Угорщиною, та налагодив стосунки з папою римським Інокентієм III. Князь Роман Мстислав загинув у боротьбі з польським князем Лешком під Завихостом у 1205 р.

(А.Г. Великий — «З літопису...»)

500 літ тому...

РОКУ 1488 татарська орда зруйнувала Київщину. Вже 1484 р., на прохання свого московського спільника Івана III, хан Менглі-Гірей ударив на українські землі. Київ потерпів страшний погром, якого не пам'ятав уже з часів Батия. Місто змінилось у згарище. Золоті чаші зі св. Софії хан Менглі-Гірей послав у дарунок своєму союзнику в Москву. Вся Київщина була спустошена, її населення або загинуло, або попало в кримський полон. Але цей погром був тільки прелюдією до дальших, ще страшніших. 1485 р. спустошено Поділля, 1488 р. — Київщину. В 1490 р. — Волинь і Холмщину й далі майже усі землі аж до Подільських боліт і Десни. Страшні наслідки давали набіги татар. Здобутки культури і цивілізації двох століть були знищені на довгі роки. Вся Україна по лінії Росії і Десни обернулася в пустелю. Сотні тисяч людей пішли в неволю. Усі втрати в людях, які потерпіла Україна протягом одного покоління після 1480 р., були такі, що ними можна було б сколонізувати величезні простори лугів і степів. За висловом Стрийковського, литовського історика XVI ст., «турок тримав кримську орду напоготові, як мисливець держить у своїх руках напоготові зграю хортів». Ця зграя щороку кидалась на нещасний край і нищила його та обезкровлювала.

Стефанія ГУРКО

ЗАПОВІДЬ ВІКІВ

(Уривок з драматичної поеми)

ДІЯ ДРУГА

Те саме місце. Ранок. Входить св. апостол Андрей зі своїми учениками. Між ними Яр, одягнений, як і всі, в довгий різнобарвний хітон. Два ученики несуть на плечах дерев'яний хрест. Ставлять його під деревом. Св. Андрей побачивши ідола:

св. АНДРЕЙ: Це, певно, ідол, божище цього народу,
Це, їхній мабуть, є священний гай,
Здається, Яре, що це люди твого роду,
Що це омріяний тобою рідний край...

ЯР (зворушено): Так, мій учителю, оця земля чудова —
Це мого роду вільна сторона,
Тут виріс я, брентить тут рідна мова,
Мої найближчі тут і наречена дорога.
Вже десять літ, як в бою з ворогами,
Ранений у полон-неволю я попав,
Вже десять літ, як я не бачив батька й мами,
Можливо, що для них навіки я пропав,
А може й Либідь вже віддала руку
Комусь другому, заміж вже пішла...
Ось повернувся я на радість, чи на муку,
Бо може вже й забула мене рідна сторона...

св. АНДРЕЙ: Кріпися, Яре, і не падай духом,
Бо ще ніхто Господніх не збагнув доріг,
Коли хто вмер, земля хай буде йому пухом,
А хто живий, здоров, то сумувати гріх.
Зберіг тебе Господь, щоб Правди слово
Приніс ти у цей край, поміж своїх людей,
Щоб просвітив їх ум і ширив щоб навколо
Ти Заповідь Нову, полуду зняв з очей.

(Виходить на найвище місце над кручею, за ним ученики. Усі милуються чудовим краєвидом:)

св. АНДРЕЙ: Господь, наш Бог, що силою своєю
Создав усе і цей чудовий край,
Свій омофор простяг над Україною цією,
Щоб людям цим створити справжній рай.
Тут люди добрі, мирні, благородні,
Прив'язані до рідної землі.
Тут чисті ріки тихі й повноводні,
Ліси, поля, діброви і гаї.
Жита, пшениці буйні і ячмені,
Земля родюча людям віддає стократ.
На горах цих квітучих і зелених
Тут возсіяє Божя благодать:
Постане город сильний на цих горах,
Господні Храми люди вознесуть,
А праведні князі в своїх хоробах
Хвалу Христові щиро воздадуть...

(до Яра): Правдиву віру в праведного Бога
Ти, Яре, Україні покажи...

(до учеників): А перед нами довга ще дорога...

(до Яра): Лишайся з Богом. Вчення бережи.

ЯР: Учителю, апостоле Христовий!
Ти допоміг мені вернутись в рідний край,
Народові моему Завіт Новий
Віститиму. Мене благословляй!

(стає навколішки перед св. Андреем)

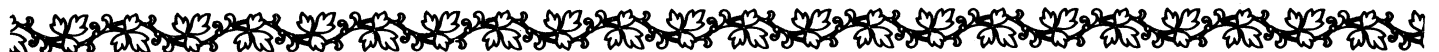
св. АНДРЕЙ: Благословлю тебе на це велике діло
В ім'я Отця і Сина Божого, Христа,
Нехай Господь кріпить твій дух і тіло,
Бо жде на тебе доля непроста.
На спомин, що були ми в цьому краю,
Дубовий хрест на цій горі постав,
Щоб людям, що прийдуть молитися до гаю,
Він символом Христа навіки став.
Прощай, прощай, мій любий сину,
Молитися за тебе завше буду я,
Хай Бог допоможе стрінути родину,
Хай щастям повниться твоя земля.

(підводить Яра на ноги)

ЯР (до учеників): Прощайте, браття у Христі святому,
Ділив я з вами лихо і добро,
Ви провели мене до мого дому,
Навчили; як долати всяке зло,
Надію в серце втомлене вселили,
І віру в Бога, що спасе людей,
Тепер весь світ широкий мені милий,
Печалі сльози не печуть моїх очей...
Любов до мого роду і народу
Підкаже, як вести їх до Христа,
Як страх перемогти, звергнути цю колоду, *(показує на Перуна)*
Як збудувати в цім краю міста
Такі, як бачив я в краях далеких,
Куди мене кочевики в неволю продали,
Там, де живуть ромеї — греки,
Як храми воздвигнуть для Божої хвали
На горах цих. Прощайте, любі браття,
Легкою буде хай далека ваша путь.
Хай віри вашої сильне багаття
Світ до Христа допоможе навернуть...

(Цілується зі всіма. Останній ученик вручає йому хрест. Св. Андрей благословляє хрест і повагом відходить з учениками. Яр стоїть непорушно в молитовній позі. За хвилину кладе хрест на землю, знаходить гострий камінь і довбає яму, щоб закопати хрест. Чути здалеку пісні женців: „Ой, збирайтесь працювати, золотую ниву жати“ та „Женчикок, бренчикок“.)

ЯР: *(закопавши хрест, стає навколішки перед ним і хреститься)* В ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа,
Слава Всевишньому у цей великий день,
Коли почули знову мої вуха
Пісні чудові рідних мені людей.
Допоможи мені, о Боже Всемогучий,
Вивести люд мій з суєвір'я й темноти
На шлях правдивий і квітучий
Любови, Правди, Віри й Доброти.

Степан ЗАБРОВАРНИЙ

ХРЕЩЕННЯ КИЇВСЬКОЇ РУСИ

988 РОКУ

Тисячу років тому, тобто 988 року, — як повідомляє автор найстарішого руського літопису «Повісті временних літ», — за панування великого князя Володимира Святославича, в Києві мала місце вельми важлива історична подія — хрещення киян у Дніпрі. Вагомість цього факту полягає в тому, що започаткував він загальну християнізацію руської землі, а християнство стало офіційною державною релігією Київської Русі. Київська держава та її народ були включені в орбіту вискорозвинutoї європейської культури і цивілізації. Почався новий, вповні відмінний від попередніх, етап розвитку країни, період духового й матеріального збагачення руського суспільства, важлива стадія становлення та уміцнювання нації і держави. Суть і значимість цієї небуденної історичної події збагнув уже незадовго після цього київський літописець, коли записував оці слова: «Тим самим збулось пророцтво: „Древне й ветхе минуло, тепер настає все нове“. І просвітився Володимир сам, і сини його, і земля його».

Історики дошукуються різних мотивів, що спонукали великого князя до введення християнства у своїй державі, а також різних осіб, які могли мати вплив на це рішення. З багатьох можливих — найбільше уваги надається моральним мотивам, які особливо підкреслюють особи духовного сану (літописець Нестор, митрополит Іларіон, історики Церкви), та політичним інтересам, що переважають в оцінці давніших і, передовсім, сучасних істориків. Серед численного оточення осіб, які могли мати вплив на світогляд князя та його стремління в напрямку християнізації, перш за все слід відмітити його бабу — християнку княгиню Ольгу, та матір Малушу, ключницю княгині Ольги (імовірно також християнку), а пізніше сина норвезького конунга Олафа, що перебував при дворі князя (вперше в Новгороді, вдруге в Києві), та вдову по своєму братові Ярополку, грекиню, врешті багатьох осіб з князівської знаті — бояр, дружинників, міщан, що були християнами. Не відкидаючи впливу середовища, в якому виховувався і зростав Володимир Святославич, ані мотивів, що їх брав до уваги, слід передовсім підкреслити велич постаті князя, його могутню особистість і непересічний талант, як розумного громадського провідника і державного діяча. Саме завдяки цій величній особистості, завдяки своїй далекозорості великий київський князь не тільки збагнув та усвідомив собі правду Христової віри і прихилив до неї своє ще неохрещене середовище, але й зробив християнство державною релігією.

Введення християнства, як державної релігії, не було простим заходом не тільки з теологічної

точки зору (потреби катехізації поган), але й з політично-правової. Як доказує польський історик Г. Ловм'янський¹, релігія була елементом права — законом, який серед поганських племен формувався протягом довгих століть шляхом накопичування традицій. Погляд цей підтверджують слова літописця Нестора, який пише: «Иже творяху обичая и кривичи и прочіи погани, не вѣдуще закона Божого, но творяше самі себе закон». Відступництво від традиції, від релігії, вважалося протизаконним вчинком. Необхідною умовою зміни релігії була зміна політичного устрою — перехід від племінного об'єднання до держави. Ініціатива у всіх відомих випадках лежала в руках голови держави (а не племені), який не міг одначе здійснити цього заходу шляхом механічного наказу. Тому князі старалися забезпечити собі для цього політичного і правового акту підтримку таких важливих органів політичної влади, як віче, а передовсім городська старшина, бояри, княжа дружина. Говорячи інакше, вирішення такої важливої справи вимагало одностайної згоди політичних сил у державі (сьогодні вживається до цього латинського слова «консенсус»). Брак такої згоди (консенсусу) був, мабуть, і основною причиною, що заходи княгині Ольги в напрямку християнізації Київської Русі не завершилися успіхом.

Продовжуючи політику Ольги і здійснюючи її програму християнізації, Володимир «в літо 987 скликав бояр своїх і старців городських» та розповів їм про посланців різних народів, які пропонували йому прийняти їхню віру (розповідь про розмови князя з цими посланцями записано в літописі під 986 роком). Одночасно князь звернувся до бояр та старійшини стольного града, щоб порадили йому яку віру прийняти. Оповідання літописця про „випробування вір“, як багато інших образотворчих описів «Повісті временних літ», містить багато вигаданих обставин, які одначе скривають реальні події і факти. Таким реальним фактом може бути, напр., діяльність на Русі різних місій або релігійні суперечки, яких віддзеркаленням в «Повісті» є посланці чотирьох вибраних віроісповідань. Насправді могло їх бути й більше, а також можна сумніватися чи, напр., місія магометанських болгар з-над Ками могла мати якийсь більший вплив на киян, ближче пов'язаних з передовою європейською культурою ніж камські болгар. Віддавна поширювалася на Русі й уміцнювалася християнська релігія грецького обряду; вона й мала перевагу над іншими віроісповіданнями.

Насправді князь Володимир Великий скликав раду бояр та городської старійшини, щоб узгодити і вирішити з нею справу зміни закону, що обіймав

увесь комплекс вірувань і культових форм від непам'ятних часів закорінених у суспільстві. Як видно було з попередніх спроб введення нової релігії (нового «закона»), вирішення цієї справи не було просте ще й тепер, і Володимир, розуміючи вагу такого рішення, не поспішав: „Почекаю ще трохи» — сказав грецькому філософові. За радою бояр і старійшини вислав своїх послів, щоб ці на місцях переконалися, який «закон» і обряд кращий. Посли ходили по різних країнах, бували всюди на богослужіннях, дивилися, як моляться різні народи і віддають хвалу Богові. Найбільш до вподоби припав їм грецький обряд, а їх опис богослужіння у цьому обряді літописець передав словами: «І повели нас на святкову службу: запалили кадила і влаштували церковні співи і хори. Ми в подиві стояли і не знали, де ми, — на небі чи на землі, бо нема на землі такого видовища і пишноти такої...».

Наслідком чергової наради князя з боярами та городськими старійшинами був вибір грецького «закона» й обряду. Одним з аргументів бояр (а можливо тільки літописця) стало посилення на приклад княгині Ольги, яким віддали вони шану великій попередниці Володимира Великого в ділі християнізації Київської Русі. «Якби поганий був закон грецький, — сказали бояри, — то не прийняла б його твоя баба Ольга, а вона була мудріша з усіх людей». Та найважливішим аргументом слід вважати ту обставину, що Візантія була наймогутнішою державою в тодішньому світі і представляла найвищий рівень культури й цивілізації. Ось що пише на цю тему видатний історик М. Грушевський: „Володимир свідомо і енергійно попхнув Русь в цьому напрямі. Це було як раз тоді, як культивована західноримською культурою Німеччина підбивала своїм політичним і культурним впливом західну Слов'янщину. Русь натомість пішла під культурний вплив східного Риму — Візантії. Це було зовсім природно — Візантія була ближча географічно, а культура її — і духовна і матеріальна, стояла без порівняння вище; це щоби так сказати — був гарячий ясний день, тим часом, як над Німеччиною сходила блідонька зоря. При тому візантійська культура була ближча й своїм змістом — вона ж була перейнята не тільки східними елементами, до котрих Русь була призвичаєна безпосередньо, а й слов'янськими. А передвидіти, що західній культурі призначено було рости, а візантійській — маліти, тоді не можна було. Візантія стояла і політично, і культурно в zenіті своєї сили і слави»².

За словами літопису «минуло ще одне літо і в тій порі.. в літо 988 пішов Володимир на Корсунь, місто грецьке». Автор літопису не подає причини цього походу руських військ, очолюваних київським князем, на Херсонес у Криму (слов'янська назва «Корсунь» — сьогодні передмістя Севастополя). Оскільки це має неабияке значення для розуміння ходу подій, необхідно звернутися до інших джерел, Арабський історик Ях'я ібн Саїд аль-Антакі (980-1066) пише, що 14.IX.987 р. візантійський

цар Василій II, у зв'язку з загрозою, що утворилася внаслідок зради і повстання проти нього командуючого візантійськими військами в Малій Азії Варда Фоки, був змушений обставинами звернутися до «царя Русі» з проханням про допомогу. Володимир пристав на це, а одночасно вимагав, щоб візантійські імператори віддали за нього свою сестру Анну. Царі, Василій II та його брат Константин, погодилися під умовою, що Володимир охреститься «і уложили поміж себе умову про посвоячення». Після цього київський князь вислав загони руських військ до Візантії, які перемогли бунтівників у битві під Хрисополісом (988), а пізніше розгромили їх під Абідосом (13.IV.989).

Діставши допомогу і відсунувши небезпеку, візантійський імператор Василій II зволював із виконанням умови, або й взагалі не думав її здійснювати і віддавати свою сестру, «багрянородну дочку» візантійського імператора за «варварського князя» з північної країни. За традиціями імператорського двору недопустиме було таке посвоячення і встановлення династичних зв'язків з іншими державами, навіть з тими, які в очах Візантії стояли на вищому ніж Русь культурному рівні. Вже раніше, за часів Константина Багрянородного, безуспішно такі заходи чинили німецький та французький королі. Цей же імператор, Константин Багрянородний, дід Василя II, у заповіті своїм сином переказав, що «коли якийсь народ з невірних і незнатних жителів півночі почне домагатися посвоячення з імператором Ромейв, взяти його дочку за себе чи свою дочку віддати за імператора або його сина, то тоді належить таку нерозумну вимогу відхилити»³. Візантійська дипломатія строго додержувалася цього принципу.

Зволювання візантійського імператора, чи навіть мовчазна відмова від виконання угоди, викликали міждержавний конфлікт, оскільки справа одруження князя розглядалася як важливий політичний акт. Володимир Великий вирішив силою домогтися виконання угоди і на чолі своїх військ вирушив на грецькі колоніальні володіння в Криму. Вже раніше, в договорах київських князів Ігоря і Святослава з греками, ці володіння розглядалися як спірні території. Руські війська облягли Херсонес (Корсунь) і після довгої облоги здобули його, в чому допоміг їм, — за свідченням літопису, — корсунець Анастас. Майже одночасно в Малій Азії вибухло нове повстання Фоки Скліра проти влади імператора Василя II, а від півночі на Візантію наступали болгари. Візантійському цареві не залишалося іншого у важкому для себе становищі, як виконати прийняте раніше зобов'язання. За словами руського літописця «стали царі просити сестру свою Анну, говорячи їй: — Іди за Володимира. Може ти порятуєш землю грецьку від страшної

**ПРИЄДНАЙТЕ хоч ОДНОГО члена
ДО ОДУМ-у!**

війни (...) Вона ж не хотіла йти, одмовлялася: — Як у полон іду, краще б мені вмерти тут. І ледве примусили її царі. Вона сіла в корабель, з плачем попрощалися з рідними своїми й попливла через море. Коли ж прибула в Корсунь, вийшли їй назустріч корсунці з поклоном, привели її в місто і посадили в палаті». Даліше літописець розказує про хрещення Володимира в Корсуні і шлюб з Анною. Після вінчання князь відступив Корсунь Візантії «за віно» і, взявши Анну, Анастаса, попів корсунських, посудини церковні і грецькі ікони, відійшов до Києва.

Справа хрещення Володимира, місце і час цього хрещення, належать до спірних питань, оскільки вже в літописних часах існували що до цього різні версії. Автор «Повісти временних літ», стоячи на ґрунті корсунської версії (названа в історії «корсунською легендою»), згадує й інші перекази, за якими Володимир хрестився в Києві, у Василеві та ще й в інших містах. І ці інші версії більш є імовірні, аніж корсунська, оскільки не можна сумніватися, що Володимир, ідучи походом на Корсунь, був вже охрещений — це ж бо була передумова одруження з Анною, яку він і виконав ще заки вирішив ужити силу. Підтверджує цей факт також історичне джерело — «Похвала мниха Якова». В поміщений там хронологічний таблиці подано, що Володимир ходив на Корсунь у третьому році після охрещення (989) і що від охрещення жив ще 28 років (помер 1015 р.). З цього виникає, що князь був охрещений вже в 987 році. Тоді ж імовірно охрестилося і його найближче оточення — князівська знать (бояри, старійшина). Важче вказати місце хрещення, яким найбільш правдоподібно був Київ, де існував уже соборний храм, хоч деякі історики схиляються більш до версії, що був ним Василів, і це підтверджувала б сама назва міста — від імені Василя, яке при хрещенні отримав князь.

Хрещення Київської Русі літописець Нестор описує як одноразовий адміністративний акт, прихильно сприйнятий народом. Після приїзду до Києва Володимир «звелів повалити ідолів — одних порубати, а інших спалити. Перуна ж наказав прив'язати коневі до хвоста і волочити його з гори крутимм Боричевим узвозом до ріки Почайни (...) Потім послав Володимир по всьому місту сказати: — Якщо не прийде хто завтра на річку — хай то багатий, чи бідний, чи нужденний, чи раб — буде мені ворогом. Почувши про те, пішли люди з гоном до Дніпра, радіючи й кажучи: — Якби не було це добрим, то не перейняли б того князі і бояри. Наступного дня вийшов Володимир з попами корсунськими на Дніпро, і зібралось там люду сила-силенна. Забрели у воду, і стояли там одні по шию, інші по груди, дехто тримав дітей, молодь тислась до берега, а дорослі бродили, попи ж стояли на місці і творили молитви. Люди, охрестившись, розійшлися по домівках. Володимир був радий, що пізнав Бога сам і його народ, глянув на небо і сказав: — Христе Боже, Сотворителю неба й землі! Глянь на оцих нових людей, і дай їм, Го-

споди, пізнати Тебе, справжнього Бога, як пізнали Тебе християнські країни. (...) І звелів будувати церкви і ставити їх на тих місцях, де колись стояли дерев'яні кумири».

Насправді християнізація у Київській Русі була довготривалим процесом і не всюди відразу увінчалася успіхом, натрапляючи на всякі утруднення. Основною цих утруднень була неоднорідна суспільна структура держави. Обіймала-бо вона величезні простори, де жили численні племена, що різнилися між собою етнічно-культурними рисами та різною залежністю і пов'язаністю з державним центром у Києві. Найбільш активним і найбільш культурно та політично розвинутим племенем були наддніпрянські поляни, які й відіграли провідну роль у консолідації східнослов'янських племен. У Києві здавна існував міцний християнський осередок, що здобував собі щораз більші впливи на князівському дворі, серед бояр і дружинників, а також серед інших верств населення. Тому в самому Києві, як і в поближких містах (Чернігів, Переяслав) народ сприймав християнську релігію без опору (навіть, як згадує літописець, «радіючи»), довіряючи князю і боярам. Хоч було й так, що «коли тягли Перуна до Почайни, оплакували його невірні люди, всі ті, хто не був ще хрещений». Крім цього й тут християнство довгий час було релігією передовсім вищих верств, а в народі панувало двоєвірство: християнська віра і поганські обряди, яких залишки перетривали до наших часів.

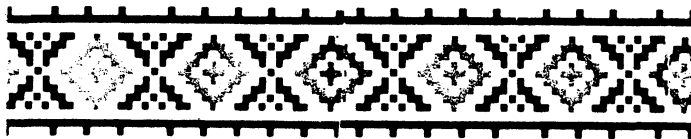
Інакше сприймалося християнство в більш віддалених від Києва містах і селах та серед племен, що значно відставали в культурному розвитку. Свідчить про це записка в літописі, де згадується, що «всі ці племена мали свої звичаї і закони своїх батьків» та протиставляється «лагідний і тихий» звичай полян побутові інших племен, що «жили в лісі, яко і всякий звір». В таких умовах важко було вести місійну працю, тому й стан цей існував ще довгий час. Ще іншим утрудненням була неповна підпорядкованість державному центру деяких племен. Новгород весь час старався вести незалежну політику і не раз протиставлявся Києву, а багато інших племінних осередків (зокрема неслов'янських) були пов'язані з державним центром тільки тим, що платили данину. Тому й не дивно, що християнізація на тих землях натрапляла на опір і протидію з боку язичницьких жерців. Опір мешканців Новгорода був такий ворожий, що тисяцький Путята Вишатич та посадник Добрина змушені були вжити сили проти непокірних. Та закорінення поганського світогляду було таке глибоке, що ще 1071 року язичницькі жерці-волхви перетягнули на свій бік майже всіх міщан, «І був заколот у місті, — пише літописець, — і всі вірили йому, і хотіли погубити єпископа. Єпископ узяв хреста в руки,

**ДОПОМАГАЙТЕ ОДУМ-ові
морально й матеріально!**

одягнув ризу, вийшов наперед і сказав: — Хто хоче вірити волхву, хай іде за ним. А хто вірує Богові, хай іде до хреста. І розділились люди надвое. Князь Гліб і його дружина пішли і стали коло єпископа, а люди всі пішли до волхва. І почався бунт і заколот великий між ними». У цьому ж році (1071) вибухло викликане волхвами заворушення в Ростово-Суздальській землі, придушене Яньом Вишатичем, що прибув туди від чернігівського князя Святослава збирати данину. За переказом Києво-Печерського патерика мученицькою смертю за віру загинув перший ростовський єпископ Леонтій (к. 1073-1076). Такою ж смертю померли чернець Києво-Печерського монастиря Кукша та його учень, що проповідували християнську віру серед в'ятичів. Ще пізніше заведено християнство в Муромській землі, де «невірні люди» звели страшну боротьбу з князем Костянтином Святославичем. Слід додати, що ніякого успіху, як пише літописець, не досягнула пропаганда волхвів у Києві.

Другою важливою причиною цього, що християнство не могло відразу поширитися й утвердитися на такому великому просторі Київської Русі, був брак відповідної кількості духовних — пресвітерів. Бо хоч християнство поширювалося на Русі вже від 867 року, чи навіть раніше, та київський осередок не виховав своїх місцевих священиків для місійної праці. Щойно за Володимира Великого, а передовсім за Ярослава Мудрого, коли розбудовано шкільництво та розвинулося життя, тоді почало зростати число не тільки священиків, але й своїх руських єпископів. До цього часу основною базою, звідки Київська Русь набирала пресвітерів, була Візантія, очевидно, перш за все ті її землі, де знана була слов'янська мова. Передовсім, отже, як засвідчує літопис, Корсунь, а з ним Тмуторокань, а також Болгарія, звідки й прийшло на Русь слов'янське письменство релігійного змісту.

(Закінчення в наступному числі)

N. - J. SPIVAK LTD.

1158 Wonderland Road

LONDON, ONTARIO

N6L 1A6

(PRE-MIX CONCRETE)

РОЗКЛАД ТАБОРІВ ОДУМ-У НА ЛІТО 1988 РОКУ

Оселя ОДУМ-у „Київ“, Аккорд, Н.Й.

Від 2-го до 16-го липня

22-ий Табір Виховників Юного ОДУМ-у для дітей у віці від 15-ти до 19-ти років.

За інформаціями звертатись до

Natalie Nelipa
55 Yarrow Road
Toronto, Ontario, M6M 4E4
Tel. (416) 654-9044

Оселя ОДУМ-у „Україна“, Лондон, Онт.

Від 17-го до 30-го липня

26-ий Відпочинково-Виховний Табір Юного ОДУМ-у

За інформаціями звертатись до

Victor Lishchyna
c/o 295 College St., Ste 300
Toronto, Ontario, M5T 1S2
Tel. (416) 920-2111

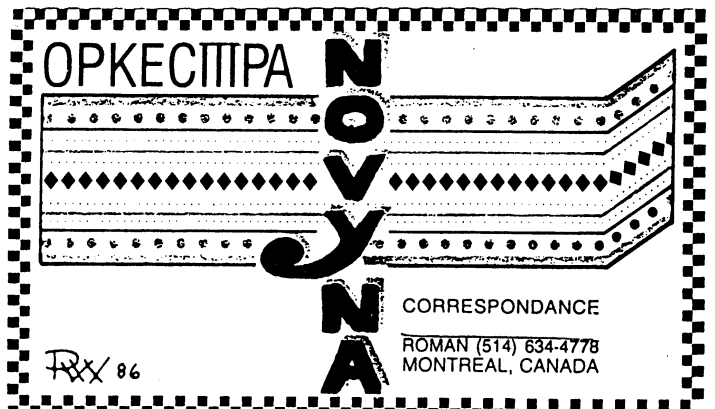
Від 7-го до 21-го серпня

9-ий Кобзарський Табір

Мистецький керівник Є. Цюра

За інформаціями звертатись до

John Danylchenko
RR4, London, Ontario, N6A 4B8
Tel. (519) 686-4695

SPECIAL MUSIC FOR SPECIAL OCCASIONS

ОРКЕСТРА НА ВСІ ОКАЗІЇ

**СКІЛЬКИ Ви приклали старань,
щоб ОДУМ у Вашому місті
був активнішим?**

Микола БИТИНСЬКИЙ

ВІЗАНТІЙСЬКИЙ СТИЛЬ

ХРИСТИЯНСЬКА ДОБА

Із запровадженням християнства в Україні започаткувалася і нова мурована архітектура, головно церковна, що принесена була з Візантії. Першим таким стилем, що міцно і досить надовго установився в Україні, був грецький візантійський стиль, який постав у IV ст. християнської доби.

Візантійський стиль розвинувся в основному із попереднього будівництва античного, успадкувавши від нього головно округле склепіння стелі, арок, вікон та порталів, а частинно і округлих покрівель. Однак, до конструктивних античних засад новий стиль додав власні характеристичні відміни, які надали йому специфічного типового вигляду. Найперше візантійський стиль значно змінив поземний плян колишнього поганського святилища на плян християнського храму, опертий на ідеях нової церковної символіки. В самій Візантії православні храми мали в пляні вигляд або хреста (символ спасіння через хрест), або кола (символ вічності християнства), або зірки (символ благовістя про Христа), або ще вигляд «базиліки» — видовженого прямокутника із заокругленою нішею (заглибленням) у задній стіні. В таких приміщеннях в античному світі відбувалися народні суди, і в заокругленому місці на підвищенні стояло крісло судді, намісника царя-базилевса (грецьке «базилевс» зн. цар), від чого й усе приміщення називалося базилікою. З часом утвердження в римській імперії християнства багато таких базилік повернено була на християнські храми, де на підвищеному місці із заокругленням влаштовано було вівтар, а саме заокруглення в стіні названо апсидою. Базиліка символізувала корабель, що ним ніби через християнську віру спасаються люди серед бурі гріхового життєвого моря.

Однак і всі християнські храми і надалі затримали релігійно традиційний триподіл пляну лише з іншими назвами, а саме: невелике приміщення при вході до церкви названо «притвором» (давній «придвір»); найбільшу середню частину названо «храмом вірних» (давнє «дворище»), а третю дільницю церкви названо «вівтарем» або «Святе Святих» (давнє «святилище» в єгипетському й античному храмах).

Подібно, як і в поганських храмах, в церквах християнських візантійських уживалося часто склепіння, арок, стовпів і колон у внутрішньому просторі будови. Ота часто, постійно і в чималій кількості вживана форма багатьох заокруглень у склепіннях стелі, в арках у верхній перекладині вікон і порталів, надали всьому новому християнському будівництву особливих і відмінних рис, які і витворили окремий візантійський стиль.

Та найвиразнішою, найхарактернішою ознакою візантійського стилю в церковних будовах стало увінчання їх у вигляді «сферичних» (округлих) бань на округлих чи гранчастих підбанниках, які підносилися над покрівлею (дахом) церкви. Побудова бань у християнських храмах цілковито відрізняла їх від поганських античних божниць. Число бань в церквах мало також релігійне символічне значення, як і в плянах. Бані будувалися завжди в нечотному числі від однієї до тринадцятих, при тому одна баня означала віру в Єдиного Бога, три — символізували св. Трійцю; п'ять бань нагадували Христа серед євангелістів. Сім бань — сім християнських Таїнств і т.д. Найчастіше ж будувалися храми з трьома і п'ятьма банями, вивершення яких найліпше відповідало і найчистішим пляновим конструкціям будов — базиліковій і хрестовій. Скупчення бань біля якогось центру, означеного найвищою банею, надавало всій будові характеру т. зв. «центрального заложення».

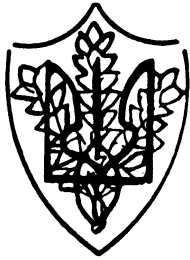
У візантійському стилі змінився трохи і вигляд колон та пілястрів (півколони, ніби втиснуті в стіну), особливо їхніх капітелів супроти їх античних перовзорів. Візантійські колони, стовпи (колони без капітелів) і пілястри, крім округлих, мали ще форми і прямокутні та гранчасті, а капітелі їх мали звичайно форми досить розширені вгорі, (часто ніби перегнута піраміда основою догори), прикрашені скульптурними взірцями хрестів, орнаментів і монограмою (сплетених літер). І самий орнамент сильно відмінився від античного та набув власних особливостей через часте вживання кіл, і штурдерно випнутих ліній в т. зв. «плетінці», зв'язаних з різного виду хрестами.

Найтипівішим пам'ятником чистого візантійського стилю була церква св. Софії в Царгороді, яка вражала і чарувала своєю монументальністю та величчю. Всі згадані елементи візантійського стилю в ній найяскравіше виявлені.

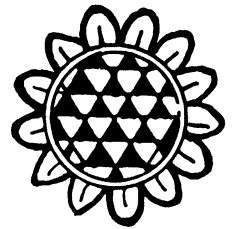
В чистому візантійському стилі були побудовані в чималій кількості і грецькі церкви в південній частині Криму, підлеглому колись Візантії. Натомисть в осередку княжої України — в Києві, Чернігові, Василькові, Переяславі, візантійський стиль зазнав деяких змін.

(Закінчення на 3-ій стор. обкладинки)

СТОРІНКА ЮНОГО ОДУМУ

о. Юрій ФЕРЕНСІВ

ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ

День народження Української Православної Церкви.

Сьогодні святкуємо незвичайну історичну подію, яка сталася в Україні 988 року. Тоді наш український народ прийняв християнську православну віру. Ця дата стала переломною історичною подією, бо привела наш народ до визнання правдивого Бога, зблизила його до тодішнього культурного світу і відкрила нові можливості зросту нашого народу, як культурної християнської нації. Правда, християнство в Україні було відоме вже далеко перед цією датою. Але це були окремі особи. Вся Україна офіційно прийняла християнство 1 серпня 988 року за київського князя Володимира.

Цей князь Володимир був великим державним мужем. Він об'єднав під свою владу майже всі українські племена, які ворогували поміж собою. Він перший зрозумів, чого його народові бракує, щоб з напів-диких племен створити культурну націю. Свідомий своєї цілі, князь Володимир звернув очі на Візантію, яка тоді була найбільш культурною країною, вона вже багато віків була християнською і православною. І після одруження з візантійською княгинею Анною, князь Володимир зарядив офіційне прийняття християнства нашим народом. Так описує літописець: „Священики стояли на березі ріки Дніпра, у водах якої стояли маси народу, і читали молитви хрещення, а князь підняв очі до неба й молився за свій народ“.

Скоро благодійний вплив християнства серед нашого народу виявився у всій повноті. Усі розбиті племена почали об'єднуватися духово й політично на християнському ґрунті, зливаючись в одну українську націю. Народ знайомився з духовними і культурними скарбами тодішнього християнського світу, найбільше з грецькою культурою, письменством і

іншими знаннями. Величаві храми, школи та монастирі повстали по всій українській землі. Ті святині ще сьогодні стоять мовчазними свідками світової доби християнської православної культури України, бо вони були витвором вже українських мистців. З християнством появилось письменство, перше релігійне, а опісля й світське. На жаль, багато з тих надбань знищили війни. Багато знищив також і сучасний безбожний окупант. Сильно боровся наш народ з татарами та з іншими азійськими ордами за збереження своєї православної віри та інших культурних надбань. У XIII-му столітті, Україна була єдиною, що захищала усі західні народи перед навалою азійських орд. Ціле середньовіччя є доказом того, як наш народ боровся за православну віру. Поняття православ'я і українства стали тоді поняттям одного змісту. Українське козацтво за гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного солідарно вписалося в члени Братства при церкві Києво-Печерської Лаври і тим заманіфестувало свою національну і релігійну єдність, стаючи в обороні своєї віри не тільки перед магометанами, але і перед католицизмом, і національним гнітом Москви. Український народ у цій боротьбі завжди свідомий був великого завдання, яке накладала на нього його православна віра. Наші предки не тільки жертвували в обороні православної віри своє майно й труд, а також і життя, саме тим показуючи і нам, якою дорогою повинні і ми йти, нащадки їх.

(Ювілейна книга 1926-1976)

Гамільтон, Канада.

Олександр ОЛЕСЬ

ХРЕЩЕННЯ ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО

Біля княжої палати
Зеленіє пишний сад.
Попід липами густими
Стали ідоли уряд.

Ідол Волоса, Перуна,
Ось Сварожич, там Стрибог,
А за ними найщедріший,
Найласкавіший Дажбог.

Перед кожним тиха жертва
Тліє в полум'ї блідім,
І іде, летить угору,
Як молитва, сизий дим.

Задивився Володимир,
Потонув в своїх думках,
І шукають його очі
Правди в синіх небесах.

— «Хто — Христос
Чого навчав Він?
І хотів добра, чи зла,
І чому Христову віру
Мудра Ольга прийняла»

І скликає Володимир
На нараду мудреців...
І послав він їх пізнати
Кожну віру і богів.

І до кожної країни
Їдуть княжі посланці...
Роздивились, все пізнали
І вернулись мудреці.

І сказали: «Ми пізнали
Віру кожної землі,
Та найліпша — віра
грецька,
Не забути нам її».

І послам своїм щасливий
Володимир відповів:
«Я давно уже, бояри,
Охреститися хотів».

Я візьму за жінку Анну,
Доню грецького царя, —
Як волхвів, до Царгороду
Все вела мене зоря».

А як греки не схотіли
І відмовили йому,
Став він військом облягати
Грецький Корсунь у Криму.

Не злякались корсуняни,
Зачинились і сидять.
Досить в них води і хліба,
Ждуть вночі, а вранці
сплять.

Та гадає Володимир:
«Я їх викличу на бій,
Хай три роки тут простою,
Але Корсунь буде мій!»

Час ішов. Сміялись греки,
Бо пожива в них була,
Аж летить колись до князя
З міста пущена стріла.

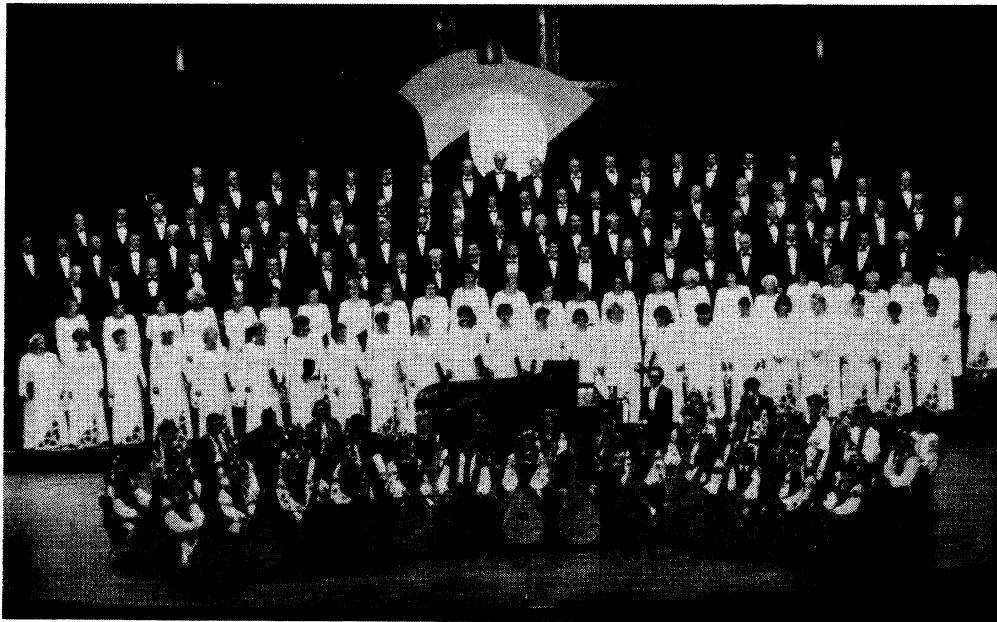
Українець Анастазій
Написав на тій стрілі:
«В місто йде вода по трубах,
Знищ негайно їх в землі».

Без води скорились люди.
Володимир переміг
І з листами посилає
В Царгород послів своїх:

«Царю! Зважся ти за мене
Заміж видати сестру,
Коли ні, — як взяв я Корсунь,
Царгород твій заберу».

І у Корсунь переможно
Повернулись посліи
І усюди по дзвіницях
В місті дзвони загули.

Охрестився Володимир
І з княгинею назад
Повертається у Київ
До покинутих палат.

Свято Державности і Соборности України під кличем „З хрестом і тризубом крізь тисячоліття“ в Мессей Голл в Торонто, 24 січня 1988 р.

Фото — П. Родака

На фото: хор І Дивізії УНА „Бурлака“ (дир. О. Хміль); хори Осередку СУМ в Торонто „Прометей“ і „Діброва“ (дир. М. Длябога); Ансамблі бандуристів ОДУМ ім. Г. Хоткевича і Осередку СУМ в Етобіко ім. О. Вересая (дир. В. Родак).

Петро ВОЛИНЯК

ПЕЧЕРСЬКА ЛАВРА В КИЇВІ

Був колись в Україні молодий хлопець Антип. Був він юнак допитливий, цікавий до всього. Помандрував він у Грецію. Прийшов у грецький монастир на горі Атос, постригся там у ченці, прийнявши ім'я Антоній.

Ігумен монастиря бачив, що Антоній хлопець розумний та богобоязливий. Він дуже скоро вивчив усі монастирські звичаї та закони. От ігумен і каже йому:

— Вертайся, Антонію, в Україну. Благословення нашої святої гори хай буде з тобою. Від тебе почнуться монастирі по всій Україні.

Послухав Антоній ігумена та й вернувся в Україну. Довго мандрував св. Антоній по Україні, аж поки прийшов у Київ. Тут під Києвом на одній горі, серед непроходимого лісу знайшов він невеличку печеру. А викопав цю печеру побожний український священник Іларіон. Тоді Іларіон став уже митрополитом всієї України і перебрався жити в Київ.

Святий Антоній поселився в печері і весь час перебував у пості й молитві. Скоро про нього дізналися кияни і стали приносити йому їжу та різні дари.

Слава про святого печерника пішла по всій Україні. Побожні люди приходили до нього, просили його дозволити їм жити з ним і трудитись разом на славу Богові й Україні.

Одної печери було мало. Ченці на чолі з св. Антонієм розкопували печеру і скоро під землею було ціле селище. Монахи всі були трудолюбиві — вони все робили самі: помагали бідним, будували церкви, писали святі книги, тримали пасіки, мали своє господарство.

Так ріс київський печерський монастир на славу Богові й Україні.

Пізніш ченці з цього монастиря розходилися по всій Україні і закладали нові монастирі. Так уся Україна вкрилася монастирями. З наших монастирів ширилося слово Боже між людьми. З монастирів пішла й освіта в Україні, бо монахи навчали людей грамоті, писали книги, заводили школи.

І все це почав св. Антоній Печерський.

МОЛОДЬ – МАЙБУТНЄ НАЦІЇ!

ЦІКАВО ЗНАТИ

Всі ви, друзі, любите книжки. Молодшим особливо подобаються ті, які гарно ілюстровані.

А ось давно-давно колись на землі не було книжок, бо люди не вміли їх робити.

Якщо люди хотіли про щось розповісти, то вони за сторінку використовували камені, стіни печер, вояцькі щити. Згодом люди почали писати на глині, яку потім випалювали. На таких сторінках багато й не напишеш, і не зручні вони були у користуванні, бо ж важкі були дуже.

По довгому часі люди навчилися робити зручні й легкі книжки — з тонкої козячої або телячої шкіри. Першу таку книжку зробили біля 4 тис. років тому в стародавньому місті Пергама. Ось звідси й назва паперу зі шкіри — пергамент. Щоб виготовити одну книжку, треба було цілу телячу шкіру. Тому така книжка була дуже дорога.

Люди продовжували шукати, з чого б робити, книжки, щоб вони були дешевші і простіші. І знайшли...

В далекій Африці, на берегах повноводних річок, простяглися нескінченні зарості болотної рослини — папірусу. Мешканці використовували папірус для будівництва. Якось один чоловік лагодив хату. Розрізав стеблину папірусу, витяг волокнисту серцевину, поклав на осонні. Через якийсь час він побачив, що ті волокна перетворилися на сухі вузькі стрічки. Ще більше дивувався чоловік, коли побачив, що на стрічках добре зберігаються сліди від фарби. Значить, на папірусі можна писати.

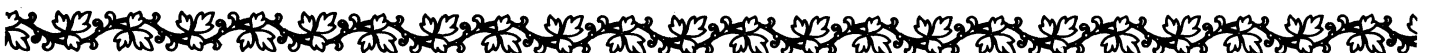
Відтоді почали писати книжки на папірусі. Але через кілька років такі «книги» ламалися і розсипалися.

Папір, на якому пишемо ми зараз, люди навчилися робити дві тисячі років тому. Тоді й почали писати книги в багатьох країнах на папері. Саме писати, бо ж книги тоді були рукописні.

Минуло ще багато часу, поки з'явилися друковані книжки.

Тепер вам важко уявити, як можна бути без книжки, газети, журналу. Вони всюди поруч з вами. **Книжка — ваш друг, порадник. Шануйте її, друзі, любіть і бережіть — в неї вкладено велику працю багатьох поколінь людей.**

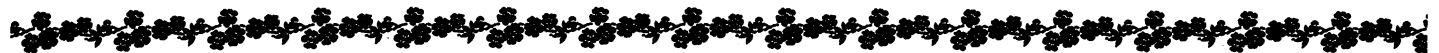
„Світанок“ № 8, 1973

„ВЕЧІР НАГОРОД“ У ЗАЛІ РОЙ ТОМСОН, ТОРОНТО, 17 КВІТНЯ 1988 Р.

Фото . В. Родак

КОНКУРС НА СТАТТІ ПРО ЖИТТЯ В УКРАЇНІ В 1930-их РОКАХ

Щоб одумівська і прихильна до ОДУМ-у молодь ближче познайомилась з життям українського народу в Україні в 1930-их роках, проголошуємо конкурс на найкраще написані статті. Статті мають бути від 500 до 2000 слів і мусять бути подані джерела. Також слід залучити копії уривків важливіших джерел. Мова може бути неукраїнська, але в такому разі переможець отримає тільки половину призначеної нагороди.

Нагороди будуть такі:

	14-17 років	18-30 років
Перша	\$200	\$300
Друга	\$140	\$200
Третя	\$ 80	\$100

Нагороди є з фонду пам'яті **Катерини Мороз**. Цей фонд в сумі 10,000 дол. створили чоловік покійної Григорій Мороз і родина.

Жюрі робитиме рішення про зміст, вживання нових джерел і загальну вартість статей. Статті мають бути надіслані на адресу журналу „Молода Україна“ до 31-го грудня 1988 р.

Центральний комітет ОДУМ-у

Достойна Лілі Манро (Міністер культури і зв'язків в Онтаріо) нагородила ОДУМ-івців — ТОП-івців подячними грамотами за 20-тилітню добровільну допомогу Ансамблеві бандуристів ім. Гната Хоткевича в Торонто. На рекомендацію керівника ансамблю, Валентини Родак, грамоти отримали наступні особи: Леонід Ліщина, Петро Родак, Іван Ємець, Віктор Педенко, Вікентій Літвінов, Іван Данильченко.

**ЧИ ВАШІ ДІТИ та діти Ваших друзів
є членами ОДУМ-у?**

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА...

(Закінчення із стор. 32)

Друге чвертьстоліття (1951-1976) вже минуло. Воно висвітлено в Ювілейній книзі — цінному документові плідної праці нашої громади, її заснування, розвитку й всебічного зростання. Скільки там спогадів! Скільки цікавого матеріалу! За цю працю треба сердечно дякувати панові Іванові Дубилкові. Коли я готувалась до цієї доповіді, Ювілейна книга була для мене не тільки джерелом надхнення, але й виявом гордості за нашу Катедру — за її парафіян, за молодь, за наших священників і владик; тому я дуже вдячна, що члени Ювілейного святкування запросили мене промовити до Вас, це дійсно велика честь для мене. Повне значення цієї фрази, якою доповідачі дуже часто розпочинають своє слово, я зрозуміла, готуючись до цього важливого і радісного вечора. Наша Церква і громада — наш другий дім. Це ж частина нашої родини, нашого Я, а ми є частинкою родини, яка нараховує понад 500 членів. Світлої пам'яті митрофорний протоієрей Юрій Ференсів у річному звіті за 1984 рік звернувся до нас усіх такими словами:

„Радуватись нашим досягненням нам треба, але зупинитись нам НЕ ВІЛЬНО! В центрі усієї нашої уваги є розбудова оселі „Київ“ з нагоди 1000-ліття Хрещення України в Православну Віру. Тому, всі як один до діла, до труду, посвяти й жертви, а з Божою допомогою завершимо це велике, вікопомне діло. Нам потрібно докласти всіх зусиль, щоб ряди нашого членства поповнились новими, молодими членами. Сотні хлопців і дівчат виховались при нашій Катедрі, закінчили наші школи і курси, подружились, заклали свої родини, мають належну професію і працю — всі вони **ПОВИННІ І МУСЯТЬ** включитись в життя нашої Катедральної Громади, стати її дійсними і активними членами, стати теж свідомими спадкоємцями великих скарбів культури і духовності, що ними наш нарід усіх нас обдарував. Успіх в тому, у великій мірі таки від нас самих залежить.“

Закінчуючи свою доповідь, хочу згадати, що від часів першої канонічної візитації Преосвященного Єпископа Василя, тепер Блаженнішого Митрополита Василя, своєю присутністю і підтримкою наш митрополит не тільки звеличує наші церковні і громадські святкування в Торонто, але й дає моральну підтримку членам катедральної громади св. Володимира. Бажаємо Вам, дорогий Митрополите, міцного здоров'я і многих літ життя.

Всім присутнім дякую за увагу і терпеливість.

Нове підприємство — ПОДОРОЖОВЕ БЮРО

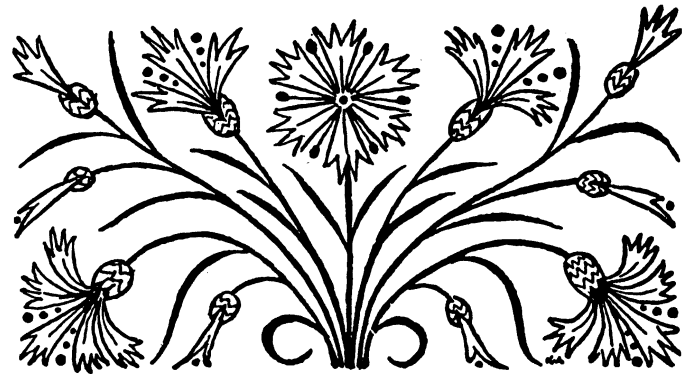
Ліди Савер

Lidia Sauer

151 Carlingview Dr., Unit 1, Rexdale, Ontario M9W 5S4
(416) 674-7777

ПРИЄДНАЙТЕ хоч ОДНОГО передплатника для „Молодої України“!

Джерела:

Власовський І., „Нарис Історії Української Православної Церкви, Нью-Йорк, США, том IV-I, 1961

„В Пам'ять Посвячення Української Православної Катебри св. Володимира“, Торонто, Канада, 1955

Дубилко І., „50-ліття Української Православної Катедральної Громади св. Володимира в Торонто“, Торонто, Канада, 1979

Липківський В. митр. „Проповіді на Неділі й Свята“, Укр. Прав. Братство, США, 1969 (Примітки 1-3)

„Річний Звіт Катебри св. Володимира“, Торонто, Канада, 1984

**Таборова Референтура
Об'єднання Демократичної Української Молоді Канади**

оголошує, що
двотижневий літній

КОБЗАРСЬКИЙ ТАБІР

„1000-ліття Хрещення України“

під патронатом Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка

триватиме

на одумівській оселі „Україна“, Лондон, Онтаріо

від неділі 7-го серпня до неділі 21-го серпня 1988 р.

ІНСТРУКТОРСЬКИЙ КУРС відбуватиметься від 3-го до 6-го серпня (перед початком табору)

Учителі/інструктори: Оксана Метулинська, Микола Дейчаківський,
Михайло Сердюк, Оксана Родак.

Під час табору відбудеться поїздка з концертом до Гамільтону
на святкування 1000-ліття Української Православної Церкви

Приймаються учасники віком від 10 років з власною бандурою

Референти: Оксана Метулинська тел. (519) 471-1403 або 659-2963
Іван Данильченко тел. (519) 686-4695

За аплікаціями звертатися на адресу:

ODUM BANDURA CAMP
18 PADDOCK GREEN CRES.
LONDON, ONTARIO N6J 3P5.

ВІЗАНТІЙСЬКИЙ СТИЛЬ

(Закінчення із стор. 43)

Найперше змінено плян церковних будов: замість хрестових і базилікових форм застосовано форму квадратову. В такому пляні була і побудована перша церква в Україні — Десятинна (Успіння Богородиці) і первісний собор св. Софії та церква Печерської Лаври в Києві і собор Спасителя в Чернігові. Пізніше св. Софія сильно поширилася прибудовами і плян її набув вигляду розтягнутого по фасаду прямокутника. Теж і форми візантійських церковних бань в княжій Україні мали вигляд не повної округлості, а половинчастої (півсферичної) з низьким склепінням.

Св. Софія в Києві тепер по численних перебудовах (за часів митрополита Могили і гетьмана Мазепи) має інший вигляд, ніж той, коли була збудована (за князя Ярослава Мудрого), однак з давніших часів залишилися в ній ще непорушними п'ять апсид справжнього візантійського стилю, і це в Україні є найціннішим пам'ятником колишнього візантійського будівництва. Водночас собор св. Софії є й найвизначнішою архітектурною пам'яткою на сході Європи і дорогоцінною історичною культурною перлиною всього європейського і всесвітнього мистецтва. Із оборонних мурованих будов княжої доби, відомі з літописних описів великі міцні, збудовані князем Ярославом міські стіни навколо Києва з Золотою Брамою, руїни якої збереглися і досі.

MOLODA UKRAINA

If not delivered please return to:

Box 40, Postal Station "M"
TORONTO, ONT., CANADA
M6S 4T2

Ціна 4.00 дол.
в США і Канаді

SNIH HEATING & COOLING

ВОЛОДИМИР СНИГ
Власник

11 Marmora St.
LONDON, ONT. N5Z 1Z4

Telephone
(519) 432-1983

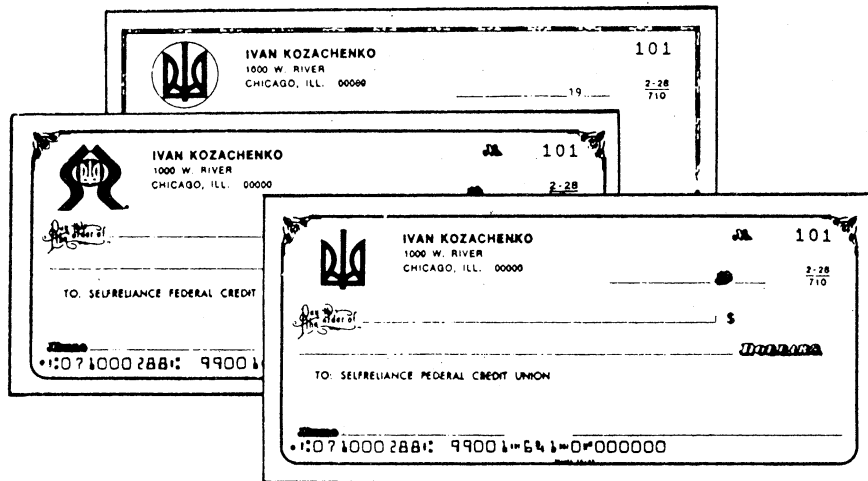
R. CHOLKAN & CO. Ltd.

5302 Dundas St. W.
Toronto, Ont

INSURANCE FOR FIRE, AUTO, LIFE
УСЯКОГО РОДУ АСЕКУРАЦІЇ ВІД ВОГНЮ,
НА АВТА, ВІД КРАДІЖКИ, НА ХАТУ.

Телефонуйте до
ЯРОСЛАВА КОВАЛЯ
Тел: 239-7733

“УКРАЇНСЬКІ ЧЕКИ”

Українська
Федеральна Кооперативна Каса
„Самопоміч“

Selfreliance
Ukrainian Federal Credit Union

УКРАЇНСЬКІ ЧЕКИ
(ДРЕФТИ) та інші чеки
МОЖНА ДІСТАТИ
В УКРАЇНСЬКИХ
КРЕДИТОВИХ
КООПЕРАТИВАХ.

КООПЕРАТИВНІ ЧЕКОВІ
КОНТА Є КРАЩІ
ЯК ЗВИЧАЙНІ ЧЕКИ.

- Трансакції є безкоштовні
- Не вимагаємо мінімального сальда на конті.
- Перших 150 дрефтів даром, при відкритті нового дрефт конта
- Заробляють дивіденду
- Дрефти мають копії

2351 W. Chicago Ave. Chicago, Ill. 60622 Tel.: (312) 489-0520